

4-1

HARMONIA

SVPERIORIS NATVRE MVNDI ET INFERIORIS; vnà cum admirabili fœdere & sympathia rerû vtriusq;. Quibus annectuntur Paradoxa doctrinæ cœlesti accommoda.

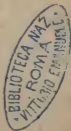
ANTONIO MIZALDO
MONVCIENSI, MEDICO
& Mathematico, Autore.

PARISIIS,
Ex Officina Federici Morelli
Typographi Regij.

1577.

CVM PRIVILEGIO.

A

ALABAMA

THE STATE OF ALABAMA

DO hereby certify that

the following is a true and correct

copy of the original as the same

is on file in the office of the

Secretary of State.

IN WITNESS WHEREOF

I have hereunto set my hand and

the seal of the office of the

Secretary of State at the City of

Montgomery, this _____ day

of _____ 19__.

Secretary of State

ALABAMA

THE STATE OF ALABAMA

DO hereby certify that

the following is a true and correct

copy of the original as the same

is on file in the office of the

Secretary of State.

IN WITNESS WHEREOF

VIRO ERUDITO, ET
STUDIOSORVM FAVTORI
eximio, FRANCISCO
COMITI, Supremum Li-
bellorum in Regia Ma-
gistro, ANTONIVS
MIZALDVS
S. P. D.

CONSTAT *Alexandri*
seculum, Vir spectatiss-
sime, cum artificibus
eximiis, tum præclaris
& eruditis hominibus
celebre admodum & sanèquam fœlix
fuisse. Quod non tam Alexandri fortu-
na, ut tradit Plutarchus, quàm homi-
num illorum habendum est: quibus con-
tigerit testem arbitrumque nancisci, non

solim: cri: inger timanda arrium
 & doctrinarum, sed etiã manu
 prompta & fœcu. impediantis opibus
 ad maxima quæ operaprecia illico
 persolvenda. Caterum, cum annis post
 cum aliquot. Arcestratus poëta ad-
 primè cunctis multa inopia senesce-
 ret, fertur quidam ad eum dixisse: Na,
 si Alexandri contemporaneus fuisses, ille
 tibi in singulos versus Cyprũ, aut Phœ-
 niciam perlibenter dedisset. Equidem
 existimo, Vir clarissime, eorum qui tum
 fuerunt, præstantissimum quemque, non
 tam sub Alexandri tempora, quam pro-
 pter liberalissimum Alexandrum exti-
 tisse. Vt enim fruges, aëris temperie &
 propicio Sole facillimè surgunt, breuiter
 florent & longè, latèque exuberant, ita
 bonæ artes, & præclara ingenia, Princi-
 pum magnatũque favore, benignitate
 & liberalitate perfacilè emergunt, statim
 euocantur, & opportunè vigent: contrà,
 eorum

N V N C V A T O R I A .

eorum auaritia, sordibus & morositate,
 actutum defatigatur, cadunt, & extin-
 guntur. Hæc, si aliàs unquã locum ha-
 buerunt, tum maximè ingratissimo hocce
 nostro seculo, cum hîc, tum ali. euidenter
 se produnt: in quo, ecquis, per deos im-
 mortales, non audit egregios artifices, &
 de Republ. ac literis optimè meritos ho-
 mines, passim ingemiscere & conqueri,
 quòd non solum despecti iaceant, absque
 vllò operæ eorum precio, sed, quod do-
 lendum magis, in summa inopia miserè
 consenescant? Quo fit, vt animũ prorsus
 despondentes, illi, præstantia sua artifi-
 cia, hi, scholasticas miseras, literariásque
 ærumnas, & temporis ante acti iactu-
 ram detestando, in hæc identidem gemitu-
 bundi prorumpant verba,

“ Ah, quorsum in studiis, miseri, consumpsimus
 æuum!

“ Sunt Musæ mular, nostraque fama fames.

Alios insuper videas, qui vel docendo, h-3

EPISTOLA

vel scribendo, & totâ vitâ aliis, more
 lucernæ, præluendo: seque ob id paula-
 tim, (nemine illis interim auxiliare oleû
 exstillante) conficiendo, quòd nihil aliud
 hinc sibi comparauerint, quàm ex labore
 damnnum, & de ærumnosa prouincia mi-
 serabile senium, lugubri acclamare voce,

- » Pœnitet ingenij & studiorum, pœnitet artis,
- » Pœnitet & vitæ, dum nobis nulla secundant
- » Ex tot sideribus quot sunt in nocte serena.
- » Heu, nō est miseras qui hac tēpestite Camœnas
- » Aspiciens foueat. virtus laudatur & alget.

Nōnullos denique obseruare licet Mi-
 neruæ veteranos milites, qui cum Hora-
 tiano Veiano positis armis ad postem
 Herculis, cochleæ vitam agentes, litera-
 riam istam calamitatē non in presentem
 laruam temporum, quin potiùs in perso-
 atos hominum mores, auariciam, sor-
 des, cōmodum proprium, & inuersum iu-
 dicium per appositè detorquent, præcipuè
 Principum, Antistitum, & magnatum
 quorūdam: apud quos equorum, canum,
 auium

NVNCVPATORIA.

h-h

*auium, ludorum, indumentorum, fercu-
lorum, parasitorum, & cuiusuis speciei
ministorum, ne quid peius dicam, potior
est cura, quàm eorum qui de literis &
Republ. bene, sanctèque sunt meriti, &
quotidie accuratiùs mereri satagunt, nisi
eorum nauicula, sic satis infirma, remo-
ram obiiceret res angusta domi. Quod
non animaduertunt prædiuites isti, tam
aulici, quàm urbani plerique, apud quos,
ceu apud pergratos hospites,*

- » Perlautè viuit rudis, inuida, rustica turba,
- » Mimus, adulator leuis, assentator ineptus,
- » Scurra vagus : quibus est virtus odiosa, voluntq;
- » Esse procul doctos : vt quando cadauera corui
- » Inuenere, fugant alias volucrésque ferásque.

*Hæ sunt, Vir ornatiss. hodiernæ do-
ctorum & studiosorum hominum, excel-
lentiúmque artificum querimonie, non
dicam in hoc nostro climate, sed & in
aliis passim, tametsi inanes & surdæ
apud præpotentes & locupletes aliquot.
In quorum ædibus & palatiis, ceu apud*

EPISTOLA

aurificem illum Midam, rusticus & fistulator Pan, Arcadiæ & pecoris Arcadici deus, suavius canere censetur, quàm diuinus ille citharædus Apollo. Adhuc plura homines si quando veniunt doctorum virorum lucubrationes, vix de titulo lectæ, illico ex oculis & manibus longè abiiciuntur: ut illis ipsis, vel Melitæum catulum, vel deformem simium, aut quid aliud, quod scribere nolo, sollicite aspiciant, cõrectent, deosculentur, & summè probent: nulla interim oblatarum lucubrationum & autorum habitatione, & laborum æstimatione: Tantùm abest, ut quidpiã, seu paruum, seu magnum illud fuerit, in subsidium vitæ & studiorum libenter ac placidè offerant. Quod Antigoni senioris exemplo facere mihi videntur: à quo, dum philosophus quidam drachmam peteret ad victum sibi comparandum: Non est, inquit, Regum dare drachmã. Cùm verò ille

ille idem philosophus subiecisset, Ergo da mihi talentum; Non est, respōdit Antigonus, philosophi accipere: & ita coruum delusit hiantem: fēcitque locum prouerbio, Magnates dare parua pudet, dare magna recusant. Hęc dum audis, Vir prudētiss. ne, obsecro, putes te in huiusce-modi hominū theatro à me ob id includi uelle. Quem, re uera, iam diu sum expertus præstanti esse ingenio, singulari eruditione, commendata liberalitate, & iudicio nō solūm acri emunctoq; ad aestimanda lucubrationum tibi oblatarū specimina, sed etiam, ut alter Alexāder, ad suppeditāda autoribus illarum non uulgaria subsidia. Quod dum expertus dico, nemini impono. Cū itaque scirem multis nominibus me tibi deuinctum esse, nec in præsentiarum *μνημόσυνον* uillum tuorum erga me beneficiorum aliud haberem, quàm hocce Opusculam de rerum cæli & mundi harmonia, fœdere &

EPIST. NVNCVPAT.

Sympatheia (utinam etiam hominum & animorum) visum fuit illud, quale quale est, tibi nuncupare, & in tuo nomine foras proferre, tantisper dum nos de te meliora canemus. Fœliciter vale, & nos, ut soles, amare perge. Lutetiæ, pridie B. Dionysij, Galliarum Apostoli & martyris, anno virginæi partus, 1576.

SVMMA EORVM QVÆ
CONTINENTVR IN HOC

Opusculo de Harmonia cœli, & mundi,
ac memorabili tudere &
sympatheia rerum
utriusque.

CAPITE PRIMO.

HARMONIAM cœli & mundi, seu superioris
nature & inferioris, unâ cum sympatheia &
fœdere rerum utriusque, vel rusticis hominibus ante
oculos evidentissimè versari, etiam si nihil tale cogi-
tent, vel animaduertendū sibi proponant. fol. 1. & seq.

Cap. II.

QVEM usum rebus terræ ex cœlestium fœdere, &
sympatheia cum inferiore natura, præbeant nubes &
earum socij venti. Vbi de figuris ac vario nubium co-
lore & motu, admiranda. fol. 3. & seq.

Cap. III.

QVATVOR anni cardines, seu tempora, ut vo-
cant, à Sole & designatis sideribus disponi in usum na-
ture inferioris, ad eas rerum varietates promouendas,
quas de cœlestium harmonia & fœdere cum inferio-
ribus, tempora illa quotannis exigere videntur. fol. 4.
& seq.

Cap. IIII.

SIDEA nequaquam ociosa esse, nec ad solum
Vniuersi ornatum & speciosum spectaculum, ut volunt
Epicurei, creata: Adhæc, vim motricem & vitalem per-
petuò diffundi à superiore natura in inferiorem, ad sin-

SVMMA CONTENTORVM

gularum rerum propagationem & generationem continuandam. fol. 7. & seq.

Cap. V.

SIDERA non esse eadem, nec eosdem habere motus, situs ac fulgore: & proinde res easdem & similes eorum nequaquam prouocere: quin potius varietatis & dissimilitudinis rerum, temporum & qualitatum causas præbere. fol. 9. & seq.

Cap. VI.

INFERIORA cælestibus exponi, & certa immotaque lege subiici: necnon ab his opportuna auxilia opportune, tacita vniuersi harmonia, scdere & sympathia, recipere. fol. 11. & seq.

Cap. VII.

A SOLE & cælo, Natura seminario inexhausto, occultos motus, igniculos & fluores in terrarum orbem cæca via delabi ac diffundi, ad annonæ & rerum anni varium prouentum. fol. 13. & seq.

Cap. VIII.

SYMPATHEIA & harmonicus concentus humani corporis cum cælo: necnon arborum quarundam & plantarum, rerumque aliarum cum Sole & Luna. fol. 14. & seq.

Cap. IX.

IN animalibus & volucris nonnullis sympathia, imitationemque & participationem quandam luminum, motuum & virtutum cælestium, particulariumque astrorum elucere. fol. 15. & seq.

Cap. X.

SYMPATHEIA & harmonicus concentus quorundam lapidum cum Sole, Luna, & aliis cælestibus corporibus. fol. 18. & seq.

Cap.

Cap. XI. vbi falsò scribitur XII. & ex eo numero series reliquorum Capitulorum consequenter procedit.

NATURÆ societatem, concētum & sympathiam non solum relucere in animalibus, stirpibus & metallicis, sed etiam in rebus aliis, quibus occultæ insunt proprietates, sympathiæ & antipathiæ ad nonnullas corporis partes afficiendas potius quàm ipsum corpus vniuersum. fol. 19. & seq.

Cap. XIII.

SYMPATHEIAM vel antipatheiam efficere, quòd medicamenta quædam, certas duntaxat corporis partes aut iuuent, aut lædant. fol. 20. & seq.

Cap. XIIIII.

RES mundi quamplurimas omnis generis, naturalem amicitiam & sympathiam inter se habere euidenter: vnde earum virtutes abdita solent oboriri. fol. 21. & seq.

Cap. XV.

RES mundi quamplurimas omnis generis, naturali odio & antipatheia inter se euidenter disfidere. fol. 22. & seq.

Cap. XVI.

A cæli motu & astrorum pulsante vbiq; agitatione & energia, res inferioris naturæ vniuersi, variis modis ex sympathia affici: Adhæc certos morbos certis stellis mancipari, vigentique earum impulsu surgere, cessante verò cessare. fol. 24. & seq.

Cap. XVII.

IN medendi arte & medico opere, obseruationes Lunæ apprimè necessarias esse, præstantissimùmque vsum in rebus multis, nedum medicis, habere &

SUMMA CONTENTORVM

agnoscere. fol. 26. & seq.

Cap. XVIII.

A cœlesti harmonia, inferiora quæque harmonicè
contemperari, & cœlorum munus vsque ad stirpes, ani-
malia, ac lapides ex socio fœdere & sympathia; ut
monstratum fuit, illabi & descendere. fol. 27. & seq.

FOLIO XVI. pag. i. vbicunque scribitur
Athenæus, lege Aelianus.

HABES consequenter pulchrum & eruditum Dialo-
gum Erasmi Roterodami, de varia rerum omnis ge-
neris sympathia & antipathia.

PARADOXA RERVM
cœli, hæc in summa tibi
proponunt.

PARADOXO PRIMO.

QVOD Planeta & stella omnes, excepta Luna,
suapte & peculiari lumine luceant: nec illud à
sole, vel aliunde mutuatum, emendicatumue habeant
& agnoscant. fol. 4. & seq.

Parad. I I.

Quòd Planeta & stella eo motu propriè & per se
moueantur, qui solis corporibus cœlestibus suus est &
peculiaris, nullo externo adminiculo indigens. Adhæc,
quòd clauorum modo in rotis, corpora Planetarum in
suis orbibus non defigantur, nec deducantur. Insuper,
quid per stellarum corpora accipi, intelligiue debeat.
fol. 8. & seq.

Parad.

Parad. III.

Quòd circuli orbium Planetarum, lineæ item, & alia pleraque commentitia habeantur. Adhæc, quòd stellarum corpora perappositi spherica & globosa censentur. fol. 11. & seq.

Parad. IIII.

Quòd cælum corruptibilium omnium qualitatum sit expers: & quonam modo stellæ sint dicendæ calidæ, frigidæ, humidæ, vel siccæ: & alia pleraque. fol. 14. & seq.

Parad. V.

Stellas de radiorum reflexione sursum facta, ut quibusdam visum fuit, nullum calorem deorsum mittere: nec illarum qualitates iudicari verè posse à coloribus quos præ se ferre existimantur. ubi multa notatu digna percurruntur. fol. 19. & seq.

Parad. VI.

Nec temerè nec fabulosè à priscis indita esse nomina Planetis & cælestibus signis, seu asterismis: Quæ nomina, etiam in hunc vsque diem & retinentur & agnoscuntur. fol. 22. & seq.

Parad. VII.

Quòd cælum in res inferioris naturæ quasi momento agat, & summè admiranda moliatur. Adhæc, stellarum radios etiam in durissima & densissima corpora illico deorsum penetrare, & hinc occultas rebus inferioris naturæ mundi facultates latentè afflare, & imprimere. fol. 25. & seq.

Parad. VIII.

Rerum cæli cognitionem & vsum medicis ac medicæ arti plurimum conferre, magnúmque ægrotantibus auxilium præstare. fol. 28. & seq.

Parad. IX.

Deum Opt. Max. totius Vniuersitatis cæli & mundi autorem & moderatorem, diuinitatis suæ semina vbiq̃ue spargere: & per singulas mundi particulas, nedum in cælo Planetis & stellis, relucere. fol. 32. & seq.

HABES, si videre iuuat, Encomiũ perpulchrum docti & periti rerum cæli Interpretis, Asclepiadeo Choriambico Monocolo contextum, & annexum ad finem Cosmographiæ nostræ, quæ tota est de rebus Cæli, nimirum Circulus cælestibus, Signis, Planetis, Asterismis seu imaginibus octauæ Sphæræ, & occultis aliis multis, quæ hinc pendent, & à Sphæræ cæli interpretibus omiſsa sunt.

COELI

COELI ET TERRÆ, SEV
SUPERIORIS NATURÆ
Mundi & inferioris, HARMONIA:
vnà cum memorabili Sympatheia rerum vtriusque.

ANTONIO MIZALDO MONLV-
CIENSI, MEDICO ET MATHE-
Matico, AVTORE.

Harmoniam superioris naturæ mundi & inferioris, vnà cum sympathya rerum vtriusque, vel rusticis hominibus ante oculos evidentissimè versari: etiam si nihil tale cogitent.

CAPVT I.

ERCEPTIS iam olim & definitis temporibus conuersionum cœli & peragrationum stellarum à priscis illis primi sæculi patribus, constat, eos tum demum ad explorandas cœlestium cor-

*Prisca Astro-
nomia ori-
go, doctrina
& propa-
gatio.*

porum vireis, eorùmque harmoniam, in itum fœdus & sympathyam cùm rebus naturæ infe-

rioris, animū sedulò cōuertisse & intendisse. Quo scilicet modo & nodo, infima summis, & summa infimis deuincta cohærent & consentirent. Adhęc quo pacto vis illa motrix & rerum omniū alumna, è cælo in vniuersum terrarum orbem, Deo auspice, deriuaret à Sole primùm, deinde à Luna & reliquo cœlestium luminū choro. Quod vbi pederentim assecuti essent, prælucente &

Ouid. lib. 1. Metamorphos. Et regius Propheta Psalmo 146. *ἀδιστατό* illo (qui, vt est apud ingeniosum poëtam Sulmonensem, *» Dinumerat stellas, & earum nomina solus, » Signa, potestates, cursus, loca, tempora, nouit.*) tantum beneficium, tamque eximium donum posteritatem latere noluerunt: quin potius, veluti per manus natorum in patos, & horum rursus qui nascerentur ab illis, in hæc vsque sæcula, munere sanequàm grato & optato deuolui, indubitatísque notis omneis ex æquo nosse voluerūt. Quamobrem, vigente adhuc lumine illo

luminum & luminarium cæli, hodie, perinde atque olim, mirabile & memorabile illud cæli & terrę fœdus, harmonia & sympathia, oculis rusticorum hominum, nedum philosophorum passim obuersatur, manibus contrectatur, & omnium auribus, vt mox audies, facilè percipitur.

Euidētissimam a superioribus nature Et inferiorum Sympathiam O sicut.

Vidēt in primis omnes Sole propiùs ad nos, sub Veris tempora, accedente & ascendente, quæ fuerant hyberno frigore addensata, & adedò constrieta, vt lapidescere crederentur, blando Phœbi calore solui, & ad propriam naturam paulatim redire: concretas aquas liquefcere ac defluere, terrâque agricolarum votis facilem & tractabilem

lem sese exhibere: non vi quidē ipsi terræ insita, aut humana vlla industria, sed potiùs cœli & naturæ superioris cum inferiore harmonia & pergrato fœdere, necnon auxiliari consensu & sympathia. Vident insuper omnes, eodem cœli & Solis benefico, vitali & fœcundante afflatu, stipes quasuis, ceu emortuas & humi antea cōsepultas, animari, vt ita dicam, ac veluti rediuuas in germina erūpere, gemmas protrudere, & vbi-que latè luxuriare. Descendente verò & à nobis longiùs eunte eodem Sole cum vitali suo halitu & calore, omnia contrario procedere modo.

Sed harmonicas & euidentes rerum inferiorum sympathias aliquot cum Sole, quas etiam manibus rusticorum hominum, nedum philosophorum, ingessit natura, illisque per rura iter facientibus, vel vltro ob oculos posuit, breuiter hîc (nam fusiùs postea) ostendere pergamus, à quarundam arborum solis exorsi, quæ occulto cum Sole fœdere, harmonia & sympathia, ipsissimo Solstitij die conuerti solent, & confecti sideris, vt loquitur Plinius, signum esse. Ne verò in saltus deuios & montis asperos nobis eundum sit quærentibus huiuscemodi signa & miracula, notissimas aliquot vtbanásque arbores de multis in id spectaculi proferemus, nimirum oleam, vltimum, tiliam, salicem, & populum albam. Quarum folia ipso Solstitij die, sese cōuertente Sole, sympathia quadam vnà cum eo etiam inuerti, ac retroverti, partéque alia cœlum respicere, quàm quâ spectauêre pridie, certū est. Si fidē mihi non habes, obserua, attende, respice, & fateberis. Vis

*Mira sym-
pathia fo-
liorū qua-
rundam ar-
borum cum
Sole.*

*Herbarum
quarundam
eiusdem sym-
pathia cum
sole et celo.*

sympathiarū & harmoniæ cœli & terræ signa alia
in herbis, earūque foliis? audito Aristotelem,
qui liriū, cepe, pulegium, etiam sicca, & in te-
ctis, ædiūque tabularis appēsa, ipso brumali die,
Sole Capricornum salutante, florere pronuntiat:
adeò nihil occultum voluit esse natura. Miretur
hoc qui nec vidit, nec quotidiano experimento
didicit, rerum parentem dedisse insuper agricolis
herbas, (quibus rura scatent) horarum indices, ob
socium motum & concentum quem cum Sole
communem habent, tota die cum eo incedendo,
& de florum conuersione vnà ambulando. Vnde
& Solis sponsæ & rusticorum horologia non te-
merè dici solēt: vt ne sic oculos suos à terra auer-
tant agricolæ, & Solem, interrupto opere, iden-
titem explorandis horis intueri cogantur. In ha-
rum catalogo primas tenent cichoreum, malua,
calendula, pratensis lotus, heliotropium, & spe-
cies ea rithymali, quam, ex re ipsa, helioscopium
nominant. De quibus ne verbum vllum ampliùs
hîc à me expectabis, propterea quòd diutius cum
illis deinceps suo loco versaturus sum. Superest,
vt à Sole ad Lunam deuoluamur, & visibiles re-
rum inferiorum cum ea sympathias, fœdera &
harmoniam, paucis expediamus. Nouerunt om-
nes, animalium pilos, oculos, carnes, vngues, cor-
nua, arborum ramos & herbarum folia, crescēte
Luna suum accelerare exortum, inspissari, multi-
plicari, & si cædantur, celerius renasci. Nouerunt
præterea Lunæ radios & lumen carniū saporē
ac odorem mutare: & quidquid est in animalibus
frigidum, humidum, album, & spermaticum, vt
lac,

*Solarium
herbarum
quarundam
catalogus.*

*Varia infe-
rioris natu-
re sympa-
thia cum
Luna.*

lac, cerebrum, ouorum albumen, medullæ & similia, ex consensu & sympathiâ, energieâ Lunæ ac vires palàm sentire. Vnde in mulierum māmīs & animalīū vberibus lac humidius euadit ac fecundius (vri etiam ventris excrementa) in augmento lunaris luminis, quàm decremento. Et ova quæ ad plenilunium emittuntur, plus albuminis habere solent & minus vitelli vergētis in pallidū colorem potiùs quàm luteum: maximè, si Luna tunc supra terram fuerit, & in horizontis centro, vel haud ita procul, & ærea signorum triplicitate. Idem sentiendum de piscibus, qui tunc temporis habitiores, succulentiorésque habentur, quàm alio, vel piscatorum testimonio. Vident præterea omnes, quòd adolescente Luna, humiditates in animantibus & plantis excrescunt, pleno orbe lucente, vigent: deficiente, minuuntur: interlunio verò, cùm lumen omne à terra Phœbe auertit, & cœlo illud regerit, arescunt. Eadem supra horizontem conscendente, æstuant maria, ceu eius motu impulsa & agitata, descendēte verò, sese recipiunt & paulatim recolligunt, donec solitum alueum & terminum attingant. Sunt alia sympathiarum signa, & testimonia harmoniæ rerum inferiorum cum Sole, Luna, & aliis astris, non pauca, suis locis & capitibus sigillatim nobis posthac depromenda & explicanda.

Humiditates in animantibus & plantis sympathiâ cum Luna agnosce.

Quem vsu in rebus terræ de cælestium harmonia, fædere & sympathia præbeant nubes cum sociis ventis: Vbi de figuris & vario nubium colore & motu.

CAP. II.

Magna & stupeda Dei miracula in nubibus & rebus ærejs.

Hic omnium primùm admirandum & cogitandum propono, quî fiat vt grauis imbribus nubes, absque vlllo adminiculo per inane sursum librètur, & aquarum vis tanta ad eò sublimis pendeat, vt mox valido impetu ruitura, terram omnem subiectam inundare timeatur? Rursus, qui fiat, vt intra nubium sinus tam molleis, tot aquarum vel plena nauigia contineant se, velut in vtres & velicas clausæ & conglomeratæ? Adhæc, quomodo nubes illæ grauidæ nimbis è loco ad locum tam liberè sursum excurrât vt volare videantur? Ipsa verò figurarum quas pingunt, & colorum diuersitas, quibus verbis explicari poterit? Aguntur per aërem mille modis, angulosæ tamen nunquam, (vt doctè adnotauit doctiss. & acutiss. philosophus Simon Gryneus) sed sinuosæ semper & veluti inuolutæ, sæpe altissimarû alpium instar fastigiatæ: nunc aureæ, nunc rubentes, nunc atræ, nunc candorem omnè superantes: modò vt lanarû flocci dispersæ, quandoq; luridæ, subuirides, liuidæ, ex rubro candidæ, & versicolores: aliàs, ad eò densæ, spissæ & continuæ, vt diebus multis Solem terris eripiant: sæpenumero tam atrociter minaces, tonantes, horridè mugientes, ignem iaculantes, & fulminantes, vt cælum terræ miscere velle, & mundo exitium ac finem intentare censeantur. Sed plurimum se-

Mira nubium natura, motus, & colorum varietas.

reno cælo sub variis spectris, imaginibus & figuris apparere solent. Porro, mirus est etiam earum motus. Nunc etenim sursum scandunt, nunc ad mundi latera mouentur, nunc inter se concurrunt, ac si præliarentur. Est præterea, cum sereno per cætera cælo, subito emergunt, & mox è conspectu vanescentes abeunt. Ociosus sanè videri posset, ac superuacuis hic naturæ quasi ludus, nisi vsum præstantissimum & præsentiss. terræ inde agnoscerent. Pluuiarum receptacula sunt nubes, ad summam necessitatem instituta: nimirum, quod cælo duce, haustas tractasque sursum aquas his terris refundunt quibus appetuntur: & si nimis humoribus saturæ plus æquo abundauerint, rursus hauriuntur, detrahuntur, & fauente eodem cælo, hinc aliò deportantur. Quo etiam loco, ventorum vsum animaduertimus, ceu nubium vehiculum sanè quàm commodum ad suum quibusque terris velut com meatum in tempore distribuendum ac suppeditandum: idque ab omni mudi parte, loco ac prouincia: & vt paucis verbis dicam, vbicunq; opus fuerit. Quain re, ecquis, obsecro, Dei opt. max. bonitatem erga genus humanum laudare & prædicare satis possit? Nam quæ industria, terræ æstu fathiscenti, & rimas iam iam præ longa siccitate agenti, omni que sua ope destitutæ maturè succurrat, & opportuna auxilia adferat, nisi nubes nimbis grauidæ, per totum sæpe regnū quodpiam, vel prouincias multas, longè, latèque exporrectas, largo pluuiarum lapsu nascentia cuncta recreet? Rursus, quod remedium, auxiliūmve præsentius inuenias natanti

*Quæ sursum
inferiori na
tura præstit
nubes ex
sympathia.*

*Præstantif-
sima et præ-
sentissima
ex nubibus
& ventis
utilitas.*

ferè terræ pluuia diutina, quàm vt ferenator & resiccans ventus quispiam auxiliaris tempestiuè adsit? sicuti paulò fusius & explicatius deinceps exponemus. Pluuia itaque, vt paucis multa dicã, harmonia quadam vniuersi, rigandis terris aquã præbent, nubes, vas quo continentur exhibent, & venti, currum quo vehuntur proferunt: equi sunt necessitas, gubernator, lex naturæ, & horum omniũ moderator ille qui quæ vult facit in cælo, aère, terra, & aquis.

Quatuor anni cardines, seu tempora, vt vocant, à Sole & designatis sideribus disponi in vsum naturæ inferioris, ad eas rerum varietates quas ex harmonia cælestium & sympathia, tempora illa quotannis proferre & exhibere solent. Cap. III.

*Annum
Solis iter,
in quatuor
tempora &
temperamē-
ta annum
disponere.*

ILLVSTRE testimoniũ diuinæ prouidentiæ in Anno Solis itinere ad quatuor partium anni constitutionem, & superioris naturæ cum inferiore fouendam harmoniã & sympathiã, hîc nobis aperiendum sese offert: vt discant tyrones, nec temerè, nec frustra à Poëta pronunciatum fuisse,

» Per duodena regit mundum Sol aureus astra.

Qui in *ἡρώϊα* cælestium corporum versati sunt, probè norunt orbis stellarum, nedum Solis, circumflexu suo regionem mundi elementarem, & quæ in ea ex elementis conflata sunt corpora cõplecti. Nec solùm motu & lumine illa afficere, excitatis qualitatibus primis, & ex iis aliis, alia proportione iunctis coactisque in vnam temperiem, verumetiam tanquam occulta vi afflare &

commo-

commouere. Cùm itaque oporteret Solē mundi regem, obliquo circuitu suo quatuor anni cardines distinguere, statuere & temperare, vt particulatim illos qualitatibus variaret toti naturæ inferiori necessariis, eamque varietatem sua visus ille efficere nequireret, Naturæ autor & conditor totum Solis iter annum ex diuersarū qualitatum stellis nequaquam confusis & sine ordine, sed alternatim distributis, miranda digessit & construxit sapientia: voluitque ita anni partibus quatuor & tempora, qualitatibus distincta, his nomenclaturis, Ver, Æstas, Autumnus, Hyems, nuncupari. De quibus nunc demum nobis ex ordine scribendum.

Solē sua visus solum non potuisse annum in partibus qualitatibus distinctas variare & distribuere.

VERNA temporis constitutio, & eius harmonica sympathia cum cælo.

ASTRONOMI tribuunt initiū Veri, dum superata zodiaci & æquatoris sectione, Sol in Arietem transit. Quo tempore subiectæ terræ propiùs incumbens, eam radiis suis fortiùs premit & vrget: acuentibus eorum vim, stellis signi Arietis, natura calidis. Quare, tum redundantes, noxiósque terræ humores, calore aucto, Sol depascitur & exforbet ventos subsolanos aridiores tum commoués, qui superfluum humorem absumant ac dissipent: vt tum proscindi terra, & conseri, occarique possit. Nam præterquã quoddã vicina & prægressa hyeme, aquis & nimbis inundari & ferè inebriati agri aliter exerceri non potuissent, etiam aquarū illuuias & copia adhuc innasans, mandata terræ semina, arborumque

Veris constitutio & qualitas vnde.

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

*Inferioris
naturæ cū
superiore
sympathia,
veris tem-
pore.*

fœtus, & alia, enectura & perditura fuisset. Rur-
sus, ne terra caloribus & flatibus, procedente
Vere subinde arefacta, semina cum plantis desti-
tuat, Hyadam, Pleiadamque in Tauro, & à Se-
ptentrione Hædorum, à meridie vicini Orio-
nis, atque ex aduerso decumbentis Arcturi vites
ille idem Sol extimulat. Quæ sidera, austrinos,
humidósque flatus excitât, & diebus aliquot plu-
uias, Ptolemæo genitales nuncupatas, proferunt:
quæ condita semina & enatam segetem, plátasq;
& arbores vniuersim omnes irrigant ac fœcun-
dant. Quia verò non solo humore, sed humido,
calidóque, mixtorum est origo, à Tauro digre-
dientem Solem, è vestigio excipiūt Geminorum
stellæ, quæ cum eo calorem non vrentem, sed
temperatum, fœcundum & conuenientē nascen-
tibus atque augescentibus rebus terræ, blandè
suggerunt.

*ÆSTIVA temporis constitutio, & eius harmo-
nica sympathia cum cælo.*

*Mixtorum
originē non
esse ex solo
humore, sed
calido &
humido.*

VBI in festucam excreuit seges, ac iam aristas
& spicas formandis excipiendisque granis
depromit, cūmque arborum flores in fructum
abierunt paulatim adolescentem, rursus humore
opus est: quo absente & deficiente, nunquam
iustam assequuntur magnitudinem. Eum humo-
rem Cancræ stellæ pluuiosæ, quasi euocatæ Solis
accessu impertiunt & suppeditant. Cæterum, ne
his omnibus maturatio deesset, sine qua perirent
naturæ opera quantumuis exquisitè formata &
elabo-

elaborata, ideo Cancro, æstuans atque vrens succedit Leonis signum : cui pro satellitio adfunt flammium omæ Canis vtriusque stellæ, quæ radio- rum Solis hospitis vibratu ictæ & incensæ exar- descunt, augéntque incendia Solis, verticibus ex propinquo imminentis. Itaque, superflui humi- di quidquid est residuum in terra, & terrâ natis, hisce ardoribus exugitur, ac discutitur, & reli- quum exoguitur ac maturatur. Sed non omit- tendum, quod etiam ardores hi vinearum luxu- riam immittunt & vuas percoquunt : Nihilo- minus, si nimij sint, exustis vitibus, ceu quodam vredinis carbone, malum ipsis infligunt, quod carbunculum vocant. Vnde Caniculam nonnulli astrum carbunculare, & Plinius decretoriû sidus vuis, nuncuparunt. Ne verò per hæc κνωχύματα & ardores, animantium, operantiumque corpo- ra sub dio vrantur, Sol ventos, Etelias dictos, euocat. Qui tunc cum ipso Sole nascentes & spirantes, moderato flatu & frigidiuscula aura æstum interdiu leniunt, & Sole abeunte spirare desinunt. Porro, quia præcedentibus æstibus tor- refacta terra, si aratro proscinderetur non cohæ- reret, sed spargeretur & in puluerem abiret, pro- iectaque semina, aut non admitteret, aut admis- sa & contacta non vegetaret, idcirco Sol à Leo- nis digressu, Virginis lignum sic satis humidum, aquosum & ventosum percurrit : vicinûmque Arcturi sidus, tempestuosis effectibus celebre, comitem sibi asciscit : vnde congregatis horum vi & qualitate nubibus, ær pluuias aquas abun- dè fundit : quibus puluerulenta terra perma-

Quis vsus
æstum &
calorû æsta-
tu.

Pulchra so-
lis æcono-
mia in dispo-
nenda æstis-
te.

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

descens glutinatur, & aratro facilè obtemperat: humidusque aër corrugatas vuas blandè reficit, & corpulentiores habitiorésque reddit.

AVTUMNALIS temporis constitutio & harmonica eius sympathya cum cælo.

Calidiora
loca celerio-
rem habere
ἄπρωρον.

IN frigidioribus regionibus, initiante Autumno, & vina & fructus calore indigent: ob id celeriorē habēt ἄπρωρον calidiora loca, fructuūmq; prouentum; alia aliis citiūs. Talem calorem Sol profert de flatibus fœcundis, & temperatis stellarum Libræ: quæ vna Autumno initium præbet, mox vbi alteram Æquatoris & Zodiaci sectionem ille idem Sol attingit, & ad medium anni itineris sui peruenit. Tunc vel paulò post, fatigatam, & æstiuis laboribus, ardoribusque exhaustam terram ac resiccatam, emolliunt, subigūt & præparant Scorpij stellæ, Solem proximè excipientes: necnon aduersis & oppositis radiis eo tempore sub occasum depressæ, irritatæq; Pleiades, Hyadésq;, simul nimbosus Orion. Ne verò obruta, sepultaque semina frigus, diurnas & nocturnas agens excubias, offendat ac disperdat, Sol calidi Sagittarij præsidio, quoad eius fieri potest, id arcet ac suspendit: donec firmatis radiculis contra frigoris iniuriam sese muniant. Nec verò terrâ prouenientibus solùm necessaria fuit hæc vicissitudo, sed & animantibus. Non enim vel continuos ardores, vel acriūs vrgentia, instantiæque frigora, aut sine intermissione vel delabentes pluias, vel exundantia flumina, vel vberius

Mira Dei
bonitas in
conseruādis
terra & a-
nimantium
rebus.

riùs & vniuersim madentem aërem, aentémue perferre possent. Quare, variatis partium anni vicibus, si quid allatum est detrimenti animantibus, vel terrâ. prouenientibus excessu antegresso qualitatatum, id corrigitur & restituitur vi contraria sequentium.

HYEMALIS temporis constitutio & harmonica eius sympathia cum cælo.

FRIGIDAM cœli cōstitutionem inimicâ terrâ nascētibus Sol adfert, vbi limitē sui excessus à nobis remotissimū occupat in Capricorni signo. *Vnde hyemalis cōstitutio frigida & humidata.* Viget autem ea constitutio, dum & hoc signū & Aquarij partem bonam peruagatur. Inde, versus septentrionem ex Aquario in Piscium asterisimū cursum vertens (quæ signa humida sunt & natura flatulenta) cū paulò directiorum in subiectas terras radiorum allisu, tum etiam stellarum his in signis consistentium & cooriētium, Pegasi, Persei, ac Andromedæ auxilio, teporem aëri blādiorem afflare incipit, fusisq̄ue qui adfuerant humoribus & niuibis, ac terra fœcundorum Fauoniorum ope laxata, crebriores elicit flatus, quibus inferiora vegetat & ad conceptum partumque inuitat. Sicuti paulò plenius ac planius in sequentibus, Deo aspirante, ostendere satagemus. Verum enimuerò, in his partiū anni descriptionibus & constitutionibus habenda erit climatum ratio, & regionum respectu cœli positio. *Admonitio non negligenda.* Ad geographica itaque & cosmographica ibi recurrendum, nec omittendum quòd si suprâ scriptæ partium anni constitutiones, perpetuò sibi

Deñ. b. fre-
lera nostra
quandoque
suspendere
actiones cœ-
li & stella-
rum.

similes non esse, nec eandem & similem faciem omnibus annis præ se ferre deprehenduntur, Deo scelerum nostrorum iusto vindici, & ob id cœli, stellarumque actiones merito suspendenti & inuertenti, ascribendum erit. Vel potentiori cui piã vi cœlesti, quæ per iam dicta anni tempora suas vires exerit & decretoria promissa adimplet. Huiusmodi esse solent, maiores, vt vocant, sublimium planetarum coniunctiones, insignia luminarium deliquia, & ingentium cometarum diurna ac longa incendia. Quibus, ceu causis potentioribus, rarioribus & validioribus, facile cedunt minores & imbecilliores. Hinc sæpenumero factum videas, vt Ver Hyemis, nonnunquam Æstatis mores & habitum induat, & Veris Æstas permutatis qualitatibus. Quod quarto quoque anno plerumque contigisse obseruauimus, & septimo sæpius, ceu decretoriis mundi temporibus: de quibus, per occasionem, plura, aspirante Deo, alibi scribemus.

Sidera nequaquam ociosa esse, nec ad solum mundi ornatum & speciosum spectaculum creata, vt volunt Epicurei. Adhæc, vim motricem & vitalem diffundi à superiore natura, in inferiorem, cœlo & sole duce, ad rerum propagationem, & fouendam vniuersuatis mundi harmoniam & sympathiam.

CAP. IIII.

NON pauci in Epicureorum scholis educati, dum cœlum intuentur, non solum stellas in cœlo frustra moueri & lucere opinantur, sed furiosè
etiam

etiam negant vireis vllas eis inesse: cōtenduntque folius ornatus causa illas, ceu gemmas in annulis, ibidē splendere. Detestādā ac insanā huiusmodi opiniones, quia validissimis & efficacissimis rationibus iam olim à summis viris refutatae sunt, ac penitus explosae, idcirco non est quod hīc in earum oppugnatione, & verba & tempora perdam. Cū itaque, vel solis experientiae testimoniis apertē vincātur sceleratissimi isti ἄθεοι, ἢ καὶ ἄθεοι, ἢ τῶν κερδοδιμόνων μνησάδαι eos abire libenter sinamus, & ingenuē profiteamur nihil absurdius esse, imō verō turpius, quā cogitare pulcherrimam siderum inter se harmoniam, cœlique & terrae sympathiam, ac vtrorumque vicissitudinem à mente diuina sapiēter institutam, certo vsu carere, & certo ordine, certisque legibus ac moribus destitui: cū te vera agnoscamus in singulis animantium corporibus certum ordinem, certāque symmetriam omnium partium & membrorum, certis inseruientem motuum actionibus & corporeis functionibus, vt in nostris rerum cœli Paradoxis ostendemus. Quod si est, vt vero verius esse constat, quid, per Deum immortalem, grunniunt Epicuri isti de grege porci, tot clarissima mundi lumina in hoc cœlesti opificio & teatro nulla motus analogia diuinitus agi, nullāque præbere actionum & alterationum causam rebus inferioris naturae, ac si ociosum esset cœlum, & temerē ab ocioso artifice, ô nefas! regeretur? Sed omissa istorum ridicula cæcitate, impudentia & impietate, seria omnibusque sæculis à doctis & piis hominibus

*Epicureorū
furiose opi-
niones da
cælo &
stellis.*

*Siderū har-
moniam &
cæli ter-
raeque sym-
pathiam certo
vsu non ca-
tere.*

probata, nunc demum proponamus: & Solem admirandum illum naturæ modificatorem, omnium primum in hoc nostro statuamus teatro. Ad cuius conspectum Socratem sæpenumero irriguisse ferūt, dum ab exortu in occasum vsque, oculis adeò defixis illum sequeretur, vt secellus mētis à corpore eius factus videretur. Ille itaque cœlestium omnium dux & princeps, obliquo cursu per mundum incedens, quacunq; accedere potest, omnia exhilarat, fœcundat, serenat & vegetat: quâ non potest, spurca, fœda, nebulosa & imperfecta relinquit: suo discessu & elogatione, sicuti nunc nuper dicebamus, spacium præbens conceptibus terræ, vt mox aduentu & propinquitate sua eis prospiciat, & vi tacita succurrat. Secedit enim tantisper, dum sympathia quadam, terra idoneis & opportunis humoribus imbuta, ferendis tam potentis amici congressibus apta sit. Qui tum demum redit iis gradibus, vt siccatis terrarum summis partibus, cōhibita vis ad eius aduentum & conspectum fibras stirpium primùm intus gignat: deinde herbescentem viriditatem proluciat, postremò ad maturitatem omnia perducat. Qua in re, cœlestium ignium & stellarum adminiculo & satellitio non destituitur: planetarum in primis, qui tanquã nouum quiddam in terris cum Sole molituri, nunc coeūt in vnum, & ab vna omnes, eadēque parte vi illata, bellum inferiori naturæ commouere & intentare videntur: nunc locis sparsi, procūlque disiecti & variè sursum disseminati, pacem mundo pollicentur. Nunc, tanquam non sit alioqui

virium

Magna Solis beneficia in terram & res illius omnia.

Solē stellarum adminiculo indigere, à quibus non destituitur, maxime à planetis.

virium satis, sed præsentiozem opem eorum flagitent res terræ, propiùs sese ad illas demittunt. Nunc, velut parentes inferioribus, longiùs abeunt, vltroque in sublime sese tollunt. Nunc, velut opera diligentiore non sit opus, hærent ac cunctantur alicubi: nunc, quasi mora incommodari posset, celeriter cõuolant. Sæpe etiam quasi locus inuitet, aut certè quasi operæ precium aliquod intermissum sit, conuerso cursu regrediuntur. Quorum omnium nihil fit absque prouidentia singulari, nihil non functioni cœlestium pernecessariè destinatum. De Luna, quæ cum his ociosa non est, & secundam post Solem in hoc theatro agit personam, suo loco deinceps abundè, aspirate Deo, dicturi sumus. Cæterùm, hîc animaduersione dignum arbitror, quod & Solis, & planetarum, aliorumque siderum vis & potestas non solùm elementorum faciem, vel ad mundi temperamentû, vel ad rerum generationem immutat, disponitque, sed & proprietatem suam cuique nascentium etiam confert. Vnde illa tam multiplex rerum diuersitas, figuris, formis, coloribus, modis denique mille distincta: cœlo non minùs terris ipsis picturato. Sed de his in sequentibus fusiùs.

Animaduersione obseruanda & notata digna.

Sidera non esse eadem, nec habere eosdem motus, situs ac fulgores: & proinde res easdem minimè deorsum producere: quin potius varietatis & dissimilitudinis rerum, temporum & qualitatum causas præbere,

Vnde tot, & tam
tam varie
diuersitates
in rebus na-
tura infe-
rioris.

DICANT Epicurei, quorsum tanta magnitudinum differentia, tamque diuersa lucis, motuum & locorum varietate stellas creasset, ac sursum locasset, diuimque, hominumque potestas, si rem eandem illas omnes præstare, ac eosdem effectus, formas easdem, ac similes colores rebus inferioris naturæ imprimere, conflare, & afflare voluisset? Stella, inquit Apostolus, à stella differt. Nonne Sol alio constat corpore, aliâque magnitudine & luce, quàm Luna, & Iupiter quàm Mars, Saturnus quàm Venus, βασιλικος quàm κάρχος, Sirius quàm Arcturus, λαμπάδιος quàm Lyra, totus Orion quàm Hyades, & ita de reliquis? fatendum, me hercule, & colligendum ex hac cælestium corporum & luminum diuersitate, effectuum quoque & naturatum diuersitatem in natura inferiore oboriri. Hinc nimirum vrit ac torrefacit Martis astrum, modò sui iuris fuerit: Saturni frigefacit, densat & congelat: Iouis rarefacit & temperat: Lunæ relaxat & humectat, & sic deinceps. Hinc denique Martis fulgor & color flauus apparet, Saturni fuscus & liuidus, Iouis ex auro & argento temperatus, (vnde argentaureus à quibusdam dictus) Solis fuluus & rutilus, Veneris candidus, Mercurij varius, & Lunæ ex albo maculosus & nebulosus, vt in Paradoxis rerum cæli accuratiùs monstrabimus. Hinc Succi pluuiofas tempestates excitant: Arcturus tonat, grandine depopulans hominumque bonumque labores: hinc ardenteis contristat Sirius agros: hinc insana Canicula messes excoquit, atque sitim, morbosque vehit mortalibus ægris: & ita

Planetarum
affectus &
colores.

de reliquis astris. Quæ omnia à sapientissimo
κοσμοποιοῦ sic sunt instituta, vt totus ordo cœlestiū,
 vices temporum adferret & referret, ad animan-
 tium vtilitatem, & rerum terræ vsum: haberen-
 tūrque æta & discretæ partium anni discrimina,
 ad arationis, sationis, fœnisecij, messis, vindemiæ,
 oliuarionis, collectionis fructuum, florum, her-
 barum, & rerum aliarum opportunam comodo-
 ditatem. Quis, quæso, non obseruat Vere nouo,
 vt paulò antè dicebamus, cùm opus est imbri-
 bus, Hyades, Pleiades, Hædos, Orionem, &
 pluuiosa alia sidera oriri, quæ semina, prata, ar-
 busta, & adolescentem segetem tempestiuè irri-
 gent, ac austrinos flatus excitent? Sic dum per
 æstatem siccitate opus est, vt id denuo reperam,
 videmus Solem accedere ad Leonis, Sirij & Ca-
 niculæ sidera, æstum cum siccitate promouentia,
 ad messis, fructuum, vuarum, & vt vno verbo di-
 cam, oporæ congruam cœctionem & matutita-
 tem. Quis nescit Solem vbi Autumno tempera-
 ras libræ stellas attigit, efficere, vt sationi ritè ap-
 paretur terra, condantūrque cadis gratissima mu-
 nera Bacchi? Quid vis amplius? nonne ille idem
 Sol, Scorprij, vt præmonui, stellas affecutus, occi-
 dentibus parte opposita humidis & pluuiis Hy-
 adum, Pleiadum ac Orionis stellis, iacentia in ari-
 do terræ vreto semina, per opportunè humectat:
 & ne penetrabile frigus, adhuc lactescentibus &
 pullulantibus illis noceat, calidi Sagittarij, paulò
 post, in eorum gratiam, vt ita dicam, suppetias
 implorat, tantisper dum fitmas, sic satis, radi-
 culas egerint? Tum domum, ad remotissimū no-

*Vices tem-
 porum &
 rerū à toto
 ordine cœ-
 lesti pēdera.*

*Quatuor
 partiū an-
 ni status à
 quibus side-
 ribus sola
 duce consti-
 tuantur.*

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

bis Capricorni limitem festinat, ut eius frigiditate & siccitate, terra uteri muliebris modo, post conceptum semen strictim claudatur, quò inchoati fœtus plus alimonix & viriũ tota hyeme à matre accipiant: & niuium lapsu, ceu quodam lactis stillicidio, apprimè pinguescant & habitiores euadant, absque vlla ingurgitatione, ut fieri solet ab imbris & crebris pluuiis: Vnde, velut ex vbetè tunc temporis aluntur, communi etiam arborum & aliarum frugum voto eo quòd niues terræ animam, ut loquitur Plinius, exhalatione vanescentem includunt, purumque ac pinguem liquorem sensim fundunt & extillat: quòd sint aquarum cœlestium veluti spuma. Sed de his satis, vel fortasse plura quàm opus fuerit, quòd abundè in illis paulò, antè versari simus, & metuemus ne sit, quod dicunt, crambe repetita molesta. Redeo itaque ad Epicuri de grege porcos, à quibus peto quid sibi vult quòd ex animalibus & volucris quædam nidulantur & pariunt certo statoque ac illis peculiari exoriente sidere, quædam verò alio, longèque diuerso? Quid præterea, quòd ex gregariis piscibus, hi turmatim vno sese sub sidere produnt, & facillè piscantium retia ac sagenas subeunt, alij contrà sub alio? Quid insuper, quòd ex frugibus & leguminibus quædam sub vno astro feri volunt, alia verò sub alio? Quid denique, quòd plantarum quædam suum florem non alio nobis exhibent tempore, nisi dum Sol ad Arietis stellas, vel haud ita procul, accedit: ut in verbasculo, (ob id primula veris appellato) purpurea viola, & item luthea, similibusque multis

*Pulchra de
minibus sæ-
summ terra
alumnis &
misticibus.*

*Rerũ aëris,
aqua &
terra mani-
festa sym-
pathia cũ
cælo.*

multis apparet? Aliæ verò, dum ille idem Sol alium Zodiaci asterismum perlustrat: & aliæ rursus, cùm in alio signo, & cùm aliis stellis obambulat: ac ita deinceps, donec signiferi totum peragrauerit orbem. Non hæc, quæso, singula palam testantur, & ob omnium oculos ponunt visibilem ac manifestâ rerum aëris, aquæ & terræ harmoniam, sympathiam, consensum, fœdus & concentum cum rebus superioris naturæ, aut, si mauis, cœli? Hæc itaque dum audiunt, vident & intelligunt impij isti Epicurei, absurdarum opinionû magistri, ecquid cœlum suis viribus spoliare, & ociosum dicere satagunt? Sanè, quoties hanc cœli ac siderum harmoniam & cum rebus inferioribus apertam obseruât sympathiam, næ illi, vel nolentes, fareri coguntur, cœlo & stellis mirabilè inesse *δύναμις*, & hominum labores, vitæ ac studia, Deo Opt. Max. summè curæ esse: qui ob id à Xenophonte *φιλόζωος* perappositè nuncupatur.

Inferiora cælestibus ancillari, & certa immotâque lege subiici, necnon ab his opportuna auxilia opportunè, quadam harmonia & sympathia, recipere.

CAP. VI.

NEMINEM esse puto, vel per somniû, quod dicunt, in philosophico puluere versatum, qui non faciliè fateatur vniuersam terræ & aquæ molem, & quidquid in eis degit, ita superioribus elementis coaptari, illâque ipsa elementa cœlo ac sideribus sic exponi, & rursus vtraque ab

Totum id, quod Naturam vocamus, mira harmonia & sympathia cocorditer degere.

inſcrutabili diuinæ ſapientiæ & prouidentia cōſilio, ita regi, temperari & conſtitui, vt totum id quod naturam vocamus, mutuis amplexibus, ligamentis, officiis & muneribus nexum; tanquam vnum ex omnibus, & omnia ex vno, in tanta diſſimilium, diſcrepantiumque rerum multitudine, mira harmonia & ſympathia concorditer degat, & de pentachordo veluti monochordum fiat. Id autem totum veteres Græci *κόσμος*, Latini verò mundum appoſitè & rectè nuncuparunt: à perfectâ, abſolutâque elegantiâ, vt tradit Plinius, vel ab ornata, concinnâque rerum coagmentatione & continuata pulchritudine. Quæ ſecundum Deum, non aliunde proficiſcitur, quàm à demenſa & ſtataria elementorum inter ſe lege, accedente propitia & favorabili ſiderum conſpiratione. Vbi illud quoque valde admirandum videtur, quòd elementorum inuicem diſcordantium rixam & velitationē non diu fouent ſidera ipſa, ſed, vt arbitri honorarij & iudices dignitatis ſuæ memores, ad mundi vſum & publicâ vtilitatem, rerumque omnium temperamentum, nunc has, nunc illas ipſorum elementorum parteis tutantur, & ab omni factione alieni in commune bonum promouēt. In quam rem, excogitati ſunt, miro Dei fauore, planetarum orbis, ac motus varij. Quibus, vt in Paradoxiſ plenius trademus, nunc ad nos demittuntur, nunc longiùs abſiſtunt, nunc lentè, nunc celeriter præteruehuntur, nunc auertuntur, modò conuertuntur, aliàs copulantur, opponuntur, & variis ſchematiciſ ſociantur, vt antea diximus,

*Quomodo
ſe gerant ſidera
ad componendum
diſcordantiũ
elementorum rixã.*

prout

prout præfens elementorum ratio, & mundi status ac necessitas exigit. Hinc nimirum videas quòd si plúrium siderum vis aliqua ignea, de opportunis Zodiaci locis terras propiùs vrget & pulsât, illico æstuant, vruntur ac flagrant inferiora: si verò frigida id molitur, rigescût, gelu concrescunt & horrent. Id quod euidentissimè demonstrat, infima à summis pendere, & illis, velint nolint, parere, auxiliarsque manus, vt ita dicam, ab eis nonnúquam implorare. Quod, vel me tacente, inuitus fateri cogeris, quisquis es obstinatus, quoties crebris & longis imbribus adè saturatam, & quasi immerfam vides terram, vt tota natate videatur, & cœnosum pro terra lutum præ se ferre. Quo in statu perpetuò mansura periclitaretur, nisi incomparabilis ille Naturæ moderator Deus Opt. Max. auxiliares ei manus desuper tenderet: emitterétque Solem, & selecta aliquot astra, quæ propiciam calorem, & sudificos aquilones (terræ scopas doctori Hieronymo nuncupatos) secum ex alto deducant: & quidquid est conquistè humiditatis & viginis, vno, alteròue die exhauriant, absorbeât, & exiccando vbique disperdât. Quod ni sic fieret, quor, Deus bone, eam in rem ignibus opus esse credas! quot arborù myriadibus ad huiuscemodi ignes, non dicam ruratim, sed regionatim, vel anno integro excitandos, fouendos & reparâdos? Quot mōtibuscumque in sitibundas spongas cōuersis, ad exurgendas & ebibendas aquas illas? De tellure per longos æstus resiccata & torrefacta, simile tibi proponito exemplum, Pro cuius cōgrua hume-

Infima à summis auxiliars manus quando implorês et requirant.

tatione & refocillatione, quot fontibus, quot
 puteis, fluminibus, & stagnis exhauriendis opus
 esse dicas, quum die vna & nocte, plùs minùs,
 auxiliares pluuias affatim & confertim demit-
 tente cælo, id extemplo factû obseruas? Deniq;
 quot millia hominum ferreis, ferratisque machi-
 nis, aut aliter probè instructorum mihi dabis,
 qui gelu concretum & apprimè glaciatum flu-
 men quodpiam insigne, vel anno vno dissoluere
 queant, cùm diebus aliquot, excitatis cælitus au-
 stris, (quos mundi pincernas vocât) madidisque
 Euri flatibus, comite Sole, id sensim factû agno-
 scas? Dic, amabo te, quoties prata tua, segetes
 tuæ, plantæ, arbores, ac rura sitiunt, & præ sicci-
 tate atrophiam minantur, aut humidi penuria
 tabem, vel sphacelismum metuût, quot aquarum
 plena nauigia sufficiant, vel irrigandis duntaxat
 terræ iugeribus centum, quum pluuiæ nox vna,
 & altera, his longèq; pluribus rigandis & hume-
 ctandis abundè satis esse possit? Vides itaque &
 audis, quantum auxiliij, fauoris & opis, ex vni-
 uersi harmonia, fœdere antiquo & sympathia
 cælum telluri impertiat, aut, si me vis paulò eu-
 σιχοτέρωσ loqui, quantum inferior natura, superio-
 ri debeat: & homines ipsi cælesti, omnipotentî-
 que Deo deuinciantur: cui vni & soli tellus ac
 sidera parent.

*Cælum in
 res inferio-
 res, vel mo-
 mēto id per-
 ficere, quod
 humana in-
 dustria vix
 anno vno
 posses.*

*Naturam
 inferiorē su-
 periori plu-
 rimum de-
 bere.*

*A Sole & cælo, Natura seminario inexhausto, occultos
 fluores in terram cæca via delabi ac diffundi,
 ad annonæ & rerum anni prouentum.*

Hic rursus aggredior *μωρὰ πέρυς* Epicureos, sol-
 licite ex illis quærens, qui fit quòd Sole ado-
 lescente, & paulatim per veris tempora, hemis-
 phærium nostrum superando scandente, suòque
 vitali & salutari calore reiuuenescentem & re-
 nascentem naturam rerum gradatim fouente,
 vegetante, animante & stimulante, humidorum
 aëstrorum, vt paulò antè dicebamus, satellitio co-
 mite, sic se nobis illa vestit & adornat, vt hinc cer-
 tum sit eximium theatrum apparari hominibus
 ad spectanda, excipienda & admiranda tot flo-
 rum ornamenta, tot odores, tot colores & sua-
 uitates, quæ re vera omnes omnium sensus in-
 narrabili voluptate perfundunt, & miraculo vsq;
 adèò suspiciendo rapiunt, vt vel totum diem
 oculos remorentur vbique:

*Vitalè So-
 lus calorem,
 rebus terra
 valde pro-
 desse.*

- » Dum niueos, dum cyaneos superare lapillos,
- » Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas ipsi
- » Contendunt flores: ridèntque micantia latè
- » Gramina, per tumulos, valles, per pascua, saltus.
- » Pérque amnis placidi ripas: quando omnia vernât,
- » Omnia luxuriant, & amico flore coruscant:
- » Parturiunt stipulæ frugem: & genitalibus auris
- » Passim turgescunt lactentibus hordea culmis:
- » Palmes agit rupto lachrymantes cortice gemmas:
- » Sèque rudes cultis monstrant in vitibus vna.

*Pulcherri-
 ma hypoty-
 posis vernò
 temporis.*

Quæram insuper ab illismet Epicureis, quorsum
 Sole altius gradiète, & hinc magis, magisque tel-
 luris gremium excalfaciente, fœlix illa & optata
 fructuum omnis generis consequitur opulentia,
 adèò, vt nihil amplius maiúsue, etiam diligenter
 vestigando, expetere possit mens humana in tan-

to & tam grato eorum sapore, mira diuersitate, pictura, effigie, odore, suauitate & gratia? Respōdebunt, opinor, hæc omnia tā miro, vtili, iucūdo, ac plausibili spectaculo testari & significare cœlum ac terram, inito fœdere & harmonica sympathia, hominibus impensè gratulari, eosque sedulo inuitare ad suspiciendum, colendum, & venerandum tot bonorum autorem, tantorumque miraculorum artificem, & pulcherrimarum huiuscemodi rerum architectum incomparabilem. Pergebam huic narrationi finē facere, cū, ecce, mihi peropportunè in mentem venit immensa aliā & omnibus horis celebranda Dei bonitas: quæ hominum, boūmque labores piè miserata, clementer eis quotannis prospiciendo, legem talem cœlo præscribit, vt partibus illis anni quibus Flora, Pomona, Ceres & Bacchus serias, assiduāque agricolarū operas exigunt, Verè nimirū procedēte, & Æstate excurrente, necnon Autumno appetente, dies noctibus longiores trahantur: Aliis verò anni partibus quæ tam serias & graues operas non postulant, vice versa id contingat: vt ruris magistri & eorū operæ habeant vnde reparent vires, fessaque membra leuent: Quæ quidem membra, sudando, vigilando, sitiendo, & totos longissimorum dierum labores perferendo, leuiterque dormiendo, fracta ac delassata sustinere solent. Sed in his diutiùs versari præsentis non est instituti: in quo omnium maximè scribere satagimus de harmonia, sympathia, socio fœdere & consensu superioris naturæ cum inferiore, aut si mauis, cœlestium corporum cum inferioribus
 inexpli-

Cœlum & terram hominibus in-gratissimis sanere & gratulari.

Autoris institutum & scopus in præsentis opere.

inexplicabili cognatione, & incredibili concentu manifestorum ad occulta, & occultorum ad manifesta, de vniuersi sympathia & harmonia: Quæ quàm longè & latè in rebus naturæ inferioris se prodat, nunc demum, pro mea tenuitate, paucis & luculenter ostendere mihi incumbit.

Sympathia & harmonicus concentus humani corporis cum cælo: necnon arborum quarundam & plantarum, rerumque aliarum, cum Sole & Luna.

C A P. V I I I.

MIRACVLVM omnium admirationē exuperās, vnā illa est illustris harmonia & sympathia, quam humanum corpus cum cælis præ se fert & agnoscit. De qua, propterea quòd haud ita pridem Opusculum in lucem emisimus, & fusè, ac dilucidè, vt tulerunt vires nostræ, scripsimus, idcirco in præsentiarum calamum conuertimus ad sympathiam illam & harmoniā quam euidenter & luculenter arbores nonnullæ & plantæ ostendunt se habere cum Sole, Luna & reliquis sideribus. Vt itaque intelligant tyrones rerum cæli & naturæ studiosi, imò verò vt videntes videant quid harmoniæ, fœderis & consensus, concentusque agnoscāt infima cum summis, & summa cum infimis, fateanturque celestia in terris reperiri, sed modo terreno, & in cælis terrestria, secundum causam & modum cælestem, ego omnium primùm sedulos naturæ exploratores monebo, vt ipsa die Solstitij diligenter intueantur folia salicis, populi albæ, vlmis, tiliæ

Liber Auctoris de harmonia rerum cæli & corporis humani.

Solstitiales arbores, arborice & solares.

& oleæ: ex eorūque intuitu non perfunctorio animaduertant tropicam harmoniam, visibilmque sympathiam, quam dictarum arborum folia eo ipso die Solstitij cum Sole palàm ostendunt. Siquidem, vt libri huius initio dicebamus, supinas foliorū parteis alia facie cælum intueri obseruabūt, quàm qua spectauere pridie. Sic herba cichoreū vocata, qua viæ omnes scatent, singulis horis cum Sole, vel nubilo obumbrante, circumagitur: florem exortu aperit, meridie quantum potest dilatat, & occasu claudit: tanto sideris amore, vt suo comitatu illud iustrans & insequens, etiam proprium caulem intorqueat, noctūque, eius desiderio sese velut tabescens, contrahat. Sic lupini flos, exoriente Sole paulatim se explicat, occidente complicat, & medium cælum tenente omnino aperit: Solem vbi vbi fuerit, sua ad eum conuersione, etiam obscuro die, euentissimè prodens. Florum istorum catalogo non temerè ascribam, (vt id ex principio Opusculi huius reperam) hortensem & alilem caltham, seu calendulam. Cuius flos, quatenus Sol ad mediam cœli plagam ascendit, eatenus se aperit, & euoluit: quatenus verò à meridie ad occasum labitur, paulatim conuoluit & claudit, Solem semper contuendo & insequendo.

*Cuius planta
multa Solis
sponsa dicā
sunt.*

Ex quo, plantæ hæ Solis sponsæ à plerisque, vt præmonuimus, vocari solent, nomine conueniente rei. Nam cum Sole dormire & expergisci videtur: crepusculis clausæ, & veluti consopitæ, desiderio quodam absentis, sed illico redituri sponsi & amici. Nec de flore solùm, verum etiam
de folio

de folio circumactus ille fieri, diligenter obse-
 vantibus deprehenditur. Sed vnde, obsecro, tam
 stupenda & suspicienda hæc naturalium sympa-
 thiarum & harmoniæ miracula? An quòd cuncta,
 vt tradit Proclus in Opusculo de sacrificio & ma-
 gia, hymnos concinunt ad ordinis sui duces, alia
 intellectuali modo, alia rationali, alia naturali,
 alia verò sensibili? Solisequia itaque, vt ille idem
 scribit, quomodocunque possunt ad Solem mo-
 uentur: Et si quis audire possit pulsationem ab
 illis in aère factam ex circuitu & comitatu, pro-
 fectò per eam sonum quendam erga suum regem
 aptè compositum facilè animaduerteteret, qua-
 lem tuncque potest planta peragere. Verum enim-
 uerò in hoc herbarum censu penè omiserã, mal-
 uam, lotum pratensem, scorpioïdem & tithyma-
 lorum species aliquot: quarum comæ prono
 semper vertice cum Sole pergunt ab ortu ad oc-
 casum: tanta est auiditas sectandi sideris. Cuius
 amore, vsque adeo rapi videntur, vt de florum
 dilatatione, contractionéque & motu, non mi-
 nùs honoris ei tribuere censeantur, quàm homi-
 nes genarum gestu, & labiorum agitato illi exhi-
 berent. Sed hîc Lotus altera, nimirum Ægyptia,
 non est silentio inuoluenda: cuius scapum & flo-
 rem Theophrastus scribit quotidianum Solis ex-
 ortum & occasum nosse. Nam vespere, vsque in
 medias noctes totus in Euphrate mergitur, vt
 ne quidem manu demissa inueniri possit: deinde
 vertitur, paulatimque surgit, & ab exortu Solis
 extra aquas emergit, suumque floré patefacit &
 aperit, adeò vt ab aqua altè absit. Porro, quid de

*Vndetam
 stupenda na-
 turaliū sym-
 pathiarum
 miracula.*

*Mira de Lot-
 to Ægypt.
 p. 114.*

Lunaria
herba.

Cur à ce-
pis Aegy-
ptij sacer-
dotes olim
abstine-
rent.

admirabili planta illa æstimandum, quam ob id Lunariam vocant, quòd Lunæ motibus & mutationibus, mirâ sympathiâ subseruiat, & pro variis Lunæ formis, varias & ipsa figuras induat, si vera sunt quæ cum aliis multis tradit Hieronymus Cardanus. Quid præterea de cepa dicendum, aut cogitandum? quæ, ut est apud Plutarchum, decedente Luna reuirescit & congerminat, ea verò adolescente & crescente marcescit. Quæ res olim effectit, ut Ægyptij sacerdotes cepas non ederent: quòd solæ olerum omnium contra lunaris sideris incrementa, damnâque vires minuendi & augendi habeant contrarias. Siquidem omnia quæ crescente Luna gliscunt, eadem senescite tabescunt. Quod in òstreis apertè cognosces, nam in Lunæ iuuenta implentur, in senecta verò deplentur & inania euadunt. Licet itaque in hac inferiore mundi natura, aut, si mauis, in rebus terræ aspiciere Solem, Lunam, & reliquas stellas: sed pro qualitate, ut diximus, terrenâ: in cælo verò cælesti modo & natura.

In animalibus & volucris nonnullis, sympathiam, imitationemque, ac participationem quandam luminum, motuum, & virtutum cælestium, particulariumque astrorum elucere. CAP. IX.

AB arboribus & herbis nunc demum ad animalia quædâ & volucres cōmodum transeo: ut sympathias ex consensu & concentu cælestis defluxus & participationis à superiore natura illis peculiariter congenitas, tyrones rerū naturæ agno-

agnoscant. Ordinemur itaque à volucti bestiola
 & animalculo, quod Claudius Athenæus pilula-
 rium scarabeum appellat, alij stercorearium: quo
 nihil frequentius & admirabilius in tota rerum
 natura occurrit. Nam Solis & Lunæ congressum
 & nouilunium, secreta naturæ perscrutantibus,
 hoc modo facilè indicat. Ex bubulo stercore, vel,
 vt Plinio placet, asinino, particulam quampiam
 ab ortu ad occasum tandiu pedibus versat, donec
 in imaginem orbiculi, seu sphærulæ abeat. Tum
 demum, facto humi scrobiculo diebus octo &
 viginti eam sepelit, tantisperque occultat, dum
 Luna peragrato signifero ad intermenstruum re-
 uertens sileat. Quo tempore orbiculum illum,
 seu pilulam aperit, & hinc siderum coitu denun-
 ciato, nouam prolem videt, quæ aliam nascendi
 originem non nouit, autore Horo Apolline in
 Hieroglyphicis. De Ariete idem Athenæus tra-
 dit, quòd ad vtrunque æquinoctium cubandi ra-
 tionem mutat, Nam ab autumnali æquinoctio
 ad vernum, in læuum latus iacens somno fruitur:
 à verno verò ad autumnale, in dextrum. Hic
 præterire non licet Gallum gallinaceum, cuius
 mira cum Sole sympathia, harmonia, & sym-
 phonia, nemini non est visa, nemini nõ audita &
 incognita. Siquidem ad omneis mundi angulos
 progredientem Solem, & tractus cœli omneis
 perlustrantem, exortium, occiduum, & meri-
 dianum vtrumque, supra terram & infra, voce
 admodum vocali, plausûque alarum, congra-
 tulantis modo, tam sub dio, quàm intra den-
 sissimos parietes alacriter salutatur & resalutat.

*Miranda de
 scarabeo pi-
 tulario, aut
 stercoreario.*

*Aristu &
 galli galli-
 nacei mira
 Sympathia
 cum Sole.*

Sed de Solari eius sympathia paulò post plura audies. Venio ad auem Plinio Parram nuncupatam: quæ eo ipso die quo exoritur Sirius, seu Canis maior, fertur non apparere donec occiderit. Cui addo Orygem, feram sic Ægyptiis vocatam: quæ in eiusdem Sirij exortu, contrà stare fertur, cùmque fixis oculis contueri, & veluti adorare, donec occidat. Nec mirum, cùm etiam sideris huius exortum sentiant maria & terræ: multæ denique feræ & pisces expauescant: tunc feruent maria, fluctuant in cellis vina, mouentur stagna, & canes eo toto spacio, vt autor est Plin. in rabiem agi solent. Hic, dum præsens se offert memoria, prætermissum nolim, quòd rebus multis inferioribus eiusdem speciei, sua etiam citra cælum inesse obseruatur sympathia, non dicam viuentibus, sed & mortuis. Nam aprorum carnes sale conditæ, & saporem & colorem mutare agnoscuntur, dum apri in venerem, furiâsque ruunt: quòd etiam in vinis florente vite deprehenditur. Sic præsentem interfectore, cadauer occisi in vindictam sanguinem fundit: & canis femina occiso masculo cane ex quo cõceperat abortire fertur: & ita de aliis multis quæ prudens omitto, vt animalium & volucrum sympathias cum cælo hîc persequar. Auicula Linaria nuncupata, Gallis Linota, ex oriente Canicula vocem remittit, ac sensim obmutescere pergit: quæ antea admodum vocalis fuit: rostroque vellicatis & excussis paulatim plumis quibus egregiè vestiebatur, quodammodo ægrotans nouis induitur, conticetque, donec bruma appetat: qua incute,

vocem

*Mira de
auē Linaria
qua Gallis
Linota vul
go dicitur.*

vocem repetit, ac pedetētim extollit: prout Sol, gradatim Signiferū peragrādo, supra hemisphærium in proprio orbe attollitur: sicuti nos totū ferè decennium sumus experti: & hinc canicularis sideris exortum multis dignoscendum aperuimus, vnâ cum bruma, seu hyemali solstitio. In Galerita, seu Alauda iam annis aliquot itidē sum expertus, quòd ex oriente Arcturo muta euadit, & solitum garrutum continet. Sic Procyonis exortu Luscinia vocem remittit, & illud suum pegaseium melos in futurum annum suscitandum, in syluis consepelit. Quod etiam de suo cucurritu facere obseruatur Coccyx. Vireo auis, *χλωείων* Græcis dicta, ipso die solstitij prouolat, nec antea comparēre fertur. Sanè dubium non est quin aliæ etiam pleręque animantes & volucres, suum quæque in cælo agnoscant peculiare sidus, quo ex oriente mouentur ad cantum vel taciturnitatem, mœstitiam, vel hilaritatem, & alia cuique particularia. Sed de iis alibi per occasionem ampliùs: sequor itaque institutj nostri pensum, & superioribus sympathiis, naturæu miraculis occultis addo Ælurum mare, seu Felem: quem Solis vices sentite, mutaręque pupilas oculorum syderis huius cursu, obseruabis. Siquidem in eius exortu protendantur, meridie contrahuntur, occasu verò obscuriores hebescunt, ac per noctem, Sole Antipodas nostros illustrāte, maximopere explicantur & acuuntur: id adnotante Horo Appolline in suis hieroglyphicis. Qui etiam tradit Cynocephalum animal, Simiis efferatius Æquinoctia hac ratione indi-

Galerita,
Luscinia,
Coccyx, &
Vireo, seu
χλωείων.

De Æluro
mare, seu
Fele.

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

care, quòd eo ipso die quo inìtiantur, vrinam interdiu duodecies reddat, noctúque toties: vnamquaque horam lotij perfusione declarans. Sed multò est admirabilius quòd ille idem Cynocephalus vsque aded vices Lunæ orbatæ lumine & delitescentis dolet, vt toto interlunij tempore nec videatur, nec manducet, incredibileque sympathia, ac si mundo raptum esset sidus, lugeat, & demisso in terram vultu, insolètem fateatur tristitiam: sœmina verò absentis refricans desiderium, eodem interlunio toto mœret, obortaque oculorum cœcitate, non prius ea liberatur, quàm menstruus sanguinis cuius erumpat. Verumenimverò, hæc de Lunatibus, & aliquatenus Solaribus animantibus & volucribus satis erunt: vt quæ verè sunt solaris paucis attingamus. In his itaque primas tenent Leones & Galli, numinis cuiusdam solaris, pro sua natura, participes. Vnde, mirum est, inquit Proclus, quantum inferiora in eodem ordine superioribus cedant. Hinc ferunt Gallum quamplurimum à Leone timeri, & quasi coli. Cuius rei causam à materia, sensuue assignare non possumus, sed solum ab ordinis superni contemplatione: quoniam videlicet præsentia solaris virtutis conuenit Gallo, magis quàm Leoni. Id quod vel hinc apparet, inquit Platonius Proclus, quia Gallus quasi quibusdam hymnis applaudit surgenti Soli, illumque suo cantu aduocare videtur, quando ex Antipodum medio cœlo, ad nos deflectit. Inde nimirum, visi sunt nonnunquam dæmones felâtes leonina facie apparuisse: quibus dum Gallus,

*Mira
valde mi-
randa de Cy-
nocephalo.*

*De Leoni-
bus et Gal-
lis miranda.*

Gallus,

Gallus, ut quidam volunt, candidus & cantans obiiceretur, repente disparuerunt. Quod unum inde procedit, quia quæ in eodem ordine constituta sunt inferiora, semper, ut diximus, superiora reuerentur, & illis liberè cedunt ac seruiunt. Qui plura volet, legat Opusculum nostrum Gallicè impressum, De mirabilibus Lunæ & varis eius secretis memorabilibus.

*Inferiora in
quibus or-
dine supe-
rioribus ce-
dere & ser-
uire.*

*Sympathia & harmonia quorūdam lapidum cum Sole
Luna & alijs cælestibus corporibus. CAP. X.*

NON solum in herbis, arboribus, animalibus, & volucribus aspicere licet sympathiā, imitationem, & participationem quandam luminum & virtutum cælestium, sed etiam in lapidibus & gemmis nonnullis. Sicuti in Helite lapide: qui, ut tradit Proclus, radijs aureis solares imitatur radios. Cui non admodum dissimilis fuit gemma illa, quam Hieron. Cardanus scribit fuisse in manibus Pontificis Clementis septimi. Nam aureolam habebat maculam, quæ iuxta Solis motum, singulo die oriens & occidens circumageretur. Nobis hæc tacēdus non est lapis ille qui cornicularis Lunæ similis habetur, & ob id Selenites appellatur: quod quadam sui mutatione lunarem motum, ac Lunæ metamorphoses insequatur. Qualis, eodem Cardano autore, fuisse memoratur apud Pōtificem Leonem decimū: nam pro varietate luminis Lunæ, ex cæruleo in candidum transibat. Sed multo mirabilior fuit ille, quem in nostris Lunæ secretis descripsimus.

*Solaris gē-
na Clemē-
tis 7ij Pō-
p. 11.*

*Lunaris la-
pis mirus
apud Leonē
X. Pontifi-
cem.*

Sic Helioselenus lapis, hoc est, solilunaris, congressum Solis & Lunæ, vt testatur Proclus, quodā modo imitatur, & colore figurat. De Magnete lapide, terrā inariq; notissimo, hīc multis differerē, nisi de eo alibi profusē scripsissem, & luculenter ostendissem quid fœderis, & sympathici cōiugij agnoscat cum stellis Cynosuræ Saturniæ, seu polaris Vrsulæ. Quarum occulto spiramine, sympathia, energiea & defluuio. ita recreari videtur, vt ferream aciculam, aut chalybeum stylum itidem Saturniū, & eius attritu delibutū, in nautica pyxide, vel solaribus horariis semper ad illas ipsas Cynosuræ stellas, quaquaversus moueris & vertas, tendere cogat & impellat. Sed in iis inferiorum corporum sympathiis & harmonia cum superioribus, versatum satis. Quippe mihi tota percutrenda exhauriēdāque esset rerum natura, si integrē omnia persequi vellem, quantum hac in re nauare potest humana industria. Vt itaque rem istam in compendium deducam, pro coronide id habeto: Animalia, vegetabilia, & mineralia, ratione speciēicæ aut indiuidualis constitutionis, in generatione illorum, virtute aliqua cœlitus imbuuntur, quæ certis rebus aded quandoque est familiaris & amica, vt vltro eis societur, pareat & obsequatur: aliis verò, aded contraria & inimica, vt earum operationes sistat & liget. hinc nimirum illæ sympathiæ rerum & antipathiæ, & d' hęc physicę ligaturæ, & alia. Addā ex doctis. medico Ioanne Langio, quod veteres affirmant quaslibet res mundi naturales à stellarum radiis propriè illis dicatis, peculiari charac-

tere

*Magnes, &
unde eius
ris & fa-
cultas.*

*Pulchra &
notata
guisina.*

tere virtutis earū particeps insigniri. Quam quidem virtutem diffundunt in res quibus applicantur. Sic diuinorum plena sunt omnia: terrena quidem cœlestiū, cœlestia verò supercœlestium, proceditque quilibet ordo rerum vsque ad vltimum: vt paulò pleniùs, ac planiùs demonstraturi sumus in nostris occultorum naturæ Commentariis. Si quis tamen interim rerum istarū tota, vt ita dicā, exemplorū plaustra desiderauerit, consulat, si videbitur, lucubratiunculas nostras de naturæ arcanis: de Lunæ secretis, cum libro nouem Centuriarum de memorabilibus, iucūdis & vtilibus: quæ propediem in iustam Chiliadem auctæ, lucem videbunt locupletiores.

Libri Antonio de arcanis naturæ.

Naturæ societatem, concentum & sympathiam non solum velucere in animalibus, metallicis & stirpibus, sed etiam in rebus alijs. Vbi de nonnullorum ad certas corporis partes sympathia & antipathia.

C A P. XII.

NEQUE verò ipsis animalibus solum inter se, ipsorumq; partibus quibusdam, & plantis, necnon metallicis secum, aut cum aliis magnam esse naturæ cognationem, sympathiam & societatem, tibi persuadebis: sed, quod etiam saxus admiraretur homo, sonis ipsis, aut corporibus sonoris inter se, adè vt sibi similibus delectari videantur. Quauis enim fide testudinis, quo voles modo temperata, si correspondentem ei in testudine alteram ipse contemperas intendendo & remittendo, vbi sonum edet similem sono

Corporibus sonoris magnam esse sympathiam inter se.

alterius tibi antea nō audito, altera illa velut exultans, & consentiēs, illico subsilit & cōcutitur, tanquam simili suæ attemperaturę sono gaudēs, & eandem harmoniam affectās: eam verò ipsius concussionem festuca tenuis fidi illi seu chordæ antè apposita, apertè declarabit. Multo maiora his miracula Deus. Opr. Max. etiam in hac fece

scilicet. in d. 1.

rerum mundanarum excitauit, quorum fidem certissimam experientia quotidiana perficit: qua sola percipiuntur quę nec ratione vlla inuestigari possunt, nec methodo certa planè constant.

Proprietates rerum nonnullarū ad peculiaritates corporis patari.

Quauis leniter nimis in quibusdā reddere conetur Galēnus eorum rationem, vt in pæonia & alyllo: sed de iis alibi per occasionem, vt instituti nostri filium & pensum trahamus. Sunt nonnullarum rerum proprietates ad certas corporis partes potius quàm ad vniuersum corpus ex sympathia vel antipathia sæpenuero comparatæ: vnde parrium aliæ aliis gaudent iuuanturque alimentis. Sic cerebrum animantium, cerebro gaudet: pulmo, pulmone: iecur, iecore: stomachus, stomacho, & cor corde: idque ob quandam substantiæ cognationem & sympathiam. Ita & in deleteriorum genere, quædam proculdubio vnicuiusque particulæ, non aliis aduersantur, suntque pestifera. Quod cum Galenus cognitum haberet, falsus est à marino lepore pulmonem vnum ex omnibus corporis particulis, & à cantharidibus vesicam solam exulcerari. Similis est & eorum ratio quibus vis data est corporis particulas expurgandi. Quædā enim iecur, quædam lienem, quædam pectus pulmonesque, nonnulla

nonnulla verò caput solum purgāt. Alia renum, alia vesicæ calculos atterunt: adeò in omni naturæ parte nihil est, quod non peculiari & occulta proprietate vigeat. Quòd si multa inter se conferamus, necesse est omnino has illorū proprietates, aut similitudine quadam & affinitate consentire, aut dissimilitudine atque dissidio aduersari. Hinc nimirū sympathiæ & antipathiæ, hoc est, amicitia & inimicitia, consensiones & dissensiones profectæ sunt, rebus omnibus insertæ: arcanæ quidem illæ & abditæ, quas Natura nos mirari potius, quàm scire voluit, de quibus nunc demum fusiùs nobis agendum.

Medicamentorū facultates quasdam certas duntaxat corporis partes re-purgare.

Symphiam vel antipathiam efficere quòd medicamenta alia aliam corporis parteis aut iuvent, aut ledant. CAP. XIII.

SI tibi magnetem ferrum attrahere proponam, si selenitem (quæ annulo clausum se vidisse testatur Fernelius) nudæ cutis contactu sanguinem quavis è parte manantem sistere, quam vim nonnulli iaspidi concedunt; si felem nepita herba sibi mederi: ranas, bufones, lacertas & serpentes herba ranunculi esu & contactu recreari: ibim autem serpentibus pastam origano salutem quærere, mustelam cum regulo dimicaturam se ruta munire, confixum sagitta ceruum dictamno sibi opitulari: hæc inquam, aliæque eius generis sexcæta si tibi proponam, in promptu erit quod dicas, ea totius substantiæ similitudine & amicitia, quæ noxia sunt attrahendo talia efficere: Contra,

Animantia herba sibi peculiariter succurrunt, per sympathiam.

si ob oculos tibi constituo magnetem, vel alio Ægyptio perunctum, vel adamantis veri præsentia, ferrum non allicere: filicem vanescere, quæ copiosa in ambitum arundine obsita sit, & contra perire arundinem quam obsepiens multa filix in orbem cinxerit: quercum iuglandi proximè assidentem, aut brassicam cyclamino oppositam exarescere, cicutam vino, tanquam veneno inspersam, emori: oleam quercus scrobe positam extingui: fraxini umbram serpentes non ferre, & quàm longissimè fugere: vitem clauiculis suis brassicam non complecti, & in diuersam partem se inflectere: sapphirum anthracè aut fugare, aut discerpere: cancos fluuiatiles à rabido cane demorsis opem ferre: scordium & centaureum minus lætaliū bestiarum ictibus, terram Lemniam haustis cantharidibus, & contra marinum leporem succurrere, armenum lutum à pestilentibus febribus vindicare: iam habes quod dicas hæc antipathia & totius substantiæ discordia fieri: qua etiam alexiteria omnia nos tutos reddūt. Ceterum, si pæoniam tibi affero infantium collo subnexam comitalem morbū sanare (quod de mascula pro comperto & experto habetur) quam totius substantiæ aut conuenientiam, aut repugnantiam dabis quæ id efficiat? Si, quod pituitam quæ mali causa est, è cerebro similitudine substantiæ detrahit, & ob id medetur, cur non etiam aliis quibusque à pituita morbis succurret? aut cur non easdem virtutibus obtineant medicamenta quæcunque pituitam elicientia? Scio Galenum hanc illi vim idcirco assignare, quod exsiccandi facul-

Ex antipathia ledi multa ab aliis.

Dubitatio non parua nec inutilis.

facultate polleat, tenuisque sit substantiæ, ac propterea ventriculorum cerebri anfractus expediat: Sed cum plurima alia extent maiore siccitate prædita, tenuiorumque partium, cur illa vim pariter eandem ad morbum comitalem non accepissent? Itaque, isthæc eius vis non è manifestis qualitatibus, sed à totius substantiæ dissidio atque repugnantia dimanauit, qua non pituitæ, non humoris lentori, sed morbi comitalis essentia, quæ latens, occultaque est, profus aduersatur. Ex his & superioribus cõcludimus cum doctis medicis, experientiam medicamentorum, ratione potior rem esse.

Experientiã medicamentorum, ratione potior rem esse.

Res mundi quamplurimas omnis generis, naturalem amicitiam & sympathiam inter se habere euiden- tem, vnde earum virtutes occultæ solent oboriri & explorari.

CAP. XIII.

RERVM amicitia nihil aliud sunt quàm motus quidam & inclinationes naturæ rerum in se inuicem, appetendo tale quid vel tale, si absit, & moueri ad illud nisi impediuntur, tum demum quiescere in adepto. Sunt itaque inclinationes amicitia in vegetabilibus, mineralibus & aliis. Qualem habet magnes in ferrum, succinum in paleas, ætites in partum, achates in facundiam. Sic naphtha ignem illico ad se rapit, vt etiam aproxis herbæ radix. Similis inclinatio est inter palmam masculinam & fœmininam: nam vbi ramum vnus, ramus alterius tetigerit, com-

*Quidnã dic-
ci debeat re-
rum sympa-
thia et ami-
cicia.*

*Digna no-
tatu & ad-
miratu de
palma.*

plicant se in mutuū amplexum, nec fructum fert fœmina absque masculo: Sic amygdalus solitaria & absque aliarum cōsortio, minus fecunda est. Hoc modo amant vites, vlmum & apium, odio habent brassicam, raphanum & hederam. Oliua myrtum mutuò diligit, similiter oliuam ficus. In volucribus & animalibus summa est etiã amicitia: vt inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam, pauones & columbas, sues & picas, turtures & psittacos. Rursus, amici sunt musculus & balena. Nec solùm animalium inter se amicitia est, sed etiam cum alijs rebus, vt cum plâtis, metallis, lapidibus & vegetabilibus. Sic felles sine catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem interdum concipere traditur, ac defectum masculi supplere. Equæ in Cappadocia certo venti flatui se exponunt; atque ex eius afflatu & attractu concipiunt. Sic ranæ, bufones, serpentes & venenosa reptilia quæque gaudent in planta quæ apium risus dicitur: de qua si quis comederit, ridendo mori fertur. Testudo vbi à serpente venatur, origanum manducat, & euadit. Ciconia in serpentium pastu salutem ab eodem sibi quærit. Sic mustela contra regulum pugnat, rutam comedit: vnde cognitum est rutam & origanum vires habere aduersus venena. Hinc nimirum certis animalibus naturalis quædam inest peritia ad sibi prospiciendum: Bufo etenim quando alieno morsu & veneno vulneratur, illico rutam vel saluam adire solet, & vulneris locum ei affricare, ac ita sese à periculo liberare. Ex quo periculosum cen-

setur

*Sympathia
non solum
esse cum a-
nimalibus
inter se, sed
etiam cum
rebus alio-*

*Mira &
nequaquam
spernenda de
salua &
ruta.*

setur, plantam vtramque illotam & inexpiatam
 ori admonere; gustare vel olfacere: sicuti de pul-
 cherrima historia ostendimus & docemus. Cen-
 turia prima nostrorum memorabilium & arca-
 norum. Quæ prope diem, aspirante Deo, in Chi-
 liadem excrescent, vt antea diximus, rebus utili-
 bus, incundis & raris locupletem. Sed in viam
 redeo. Occultas rerum virtutes multas & mor-
 borum remedia homines à brutis & volucris
 certum est didicisse. Chelidoniam in primis visui
 salutarem esse monstrauerunt hirundines: nam
 ea oculis pullorum suorum læsis medentur: &
 pica dum ægrorât, lauri folia in nidum deportat,
 acita conualescit. Similiter palumbes, graculi,
 perdices, merulæ iisdem lauri foliis annum
 fastidium purgant: eadēque antidoto corui, cha-
 mæleontis venenum extringunt: & febricitās leo-
 vorata simia cōualescit. V pupa, vna pasta ægro-
 tans, adianto sibi medetur. Sic dictamnū herbam
 ad extrahendas sagittas vtilē esse docuerūt cer-
 uui, itidem & Cretenses capræ. Sic ceruæ pauld
 ante partum purgant se herba quæ seseli dicitur:
 similiter phalangio tacti caneros edendo, sibi sa-
 lutem accēfunt. Sues à serpentibus læsæ, eodem
 sibi pastu medentur: & corui cū venenatos se-
 sentiunt; quercū, vel, vt alij tradunt, cornatiam
 quarunt pro medela. Elephantes chamæleonte
 deuorato, sibi oleastro succurrunt: Vrsi à man-
 dragora læsi deuoratis formicis euadūt: Meden-
 tur sibi anferes, anates, cæteraque aquaticæ aues
 herba sidentide: canes gramine: columbæ, tur-
 tures, gallinæ, helxine herba: grues iunco: Pan-

*Morbore
 m-dia mul-
 ta a brutis
 inuenta.*

*Rerū mul-
 tarū certa
 inter se a-
 nuntio, sym-
 pathia &
 auxilia.*

theræ contra aconitum humanis stercoribus sibi auxiliantur: Apri, hedera: cerui, herba cinara. Habent itaque res mundi quamplurimæ certam inter se amicitiam & sympathiam. Nunc demum de earundem rerum inimicitis & antipathiis inter se, nobis agendum.

Res mundi quamplurimas naturali odio & antipathia inter se dissidere. CAP. XV.

*Quid verū
antipathia,
odia et in-
imicitia.*

RERVUM odia & antipathia nihil aliud sunt quàm motus quidam & innatæ propensiones ad cōtrarium fugiendum, expellendum, perhorrescendum, fugandum, ac propugnandum: sūntque veluti inimicitia quædam naturarum, & imperiosa contrarietas: quo se habet modo the-riaca in venenū, sapphirus in anthracem, ardores febriles & oculorū ægritudines: amethystus in ebrietatem, iaspis in sanguinis fluorem & noxia phantasmata: rhabarbarum in bilem flavam: sinaragdus & agnus castus in libidinem: achates in venena: pœonia in morbum caducum: corallus in atræ bilis illusiones & stomachi dolores. Similis est formicarum odiosa inclinatio ad origanū, alam vesperilionis & cor vpupæ, quorum præsentiam cane peius & angue fugiunt & oderunt. Sic oleum anersantur cucumeres, adeò vt in hamum sese recurrent, ne illud attingant: Ad hunc modum verus adamas cum magnete in tantum distidet, vt iuxta positus non sinat ferrum attrahi: Apium raninum fugiunt oues, tanquā illis mortiferum: cuius rei signum natura pinxit in hep-
tribus

*Mira de for-
mice, cucu-
meribus, o-
nibus, et
magnete.*

tibus ouium, in quibus apij ranini figura naturaliter descripta apparet. Capræ similiter ocimum sic oderunt, vt nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures, feles & mustelæ: vnde si in formandis caseis cerebrum mustelæ coagulo addideris, à muribus, vt experti tradunt, nequaquam attingentur, nec vetustate corrumpentur. Sic scorpionibus contrarius est stellio, aded vt visu quoque pauorem eis inducat, & frigidi sudoris torporem: itaque in oleo stellionem suffocant, putrefaciunt & coquunt nonnulli, & cum eo ictus scorpionum salubriter inungūt. Summa est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: ex quo mus puncturæ scorpionis superpositus eam curare traditur: sunt præterea inimici scorpium & crocodilus, nam mutuo se perimunt. Fertur quoque serpentibus nihil æquè aduersari, quàm cancris: ob id sues à serpentibus percussos cancrorum pabulo sibi mederi ferunt. Si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilem reddet. Oris auis viso equo euolat, & ceruus viso ariete fugit, perinde atque visa vipera. Elephas audito grūnitu suis timet ac perhorrescit: quod etiam faciunt leones ad galli cantum, vel eius præsentiam: & gallinæ ad volatū miluij, vt etiā columbæ, accipitris. Pantheræ iure gallinarū perunctos non attingunt, præcipuè si allium fuerit ei incoctum. Sunt & graues inimicitia inter vulpes, cycnos, tauros & cornices. Inter aues quoque perpetuum gerunt bellum miluius & coruus, cornices & noctuæ, chlorio & turtur, cerui & dracones. Inter aquatilia

*Pulchra de
mustela, ca-
seis, stellio-
ne, & mu-
ribus.*

*Mirabiliu
naturarum
quarūdam
in animalibus
antipathia et dis-
sidium.*

*Odiū &
antipathia
aquatiliū.*

summum est dissidium & antipathia delphinis cum balena, & congris cum murena: Polypum in tantū locusta pauet, vt si iuxta videat, omnino moriatur. Locustam & polypum lacerant con- gri: & pantheris in tanto metu est hyēna, vt ne contentur quidem resistere: Hinc tradit Orus Apollo in suis hieroglyphicis, quòd si quis pelle hyēnæ armatus medios feratur in hosteis, à nullo ledetur, & intrepidè quaquauersum excurreret: id quod credere, quàm experiri malle. Implacabiles inimicitias itidem habent oues & agni cum

*De lupo &
omnibus no-
tatu digna.*

lupis: aded, quòd si lupina cauda, pellis, vel caput supra præsepe ouium suspendatur, præ pauore nec comedunt, nec mouentur oues dum ibi fuerint: vt de expertis audiui. Referunt alij, quòd si tympana duo fiant, vnum ex ouina pelle, alterum è lupina concinnatum, pulsenturque ambo, vix audietur ouilli tympani sonitus, tãta dissidēt antipathia. Acãthis auicula, nobis carduelis nuncupata, quòd inter cardueta viuat & niduletur, asinos spineos flores deuorãtes summopere odit. Oliua quoque cum meretrice aded dissidet, quòd si ab ea plantata fuerit, vel infructuosa perpetuò manet, vel omnino, vt aiunt, arefcit: ob id virginea manu coli expetit. Nihil æquè timet leo atque faces ardentes, nec vlla re alia, atque his domari creditur. Sic lupo neque ferrum timet, neque ens, sed bene eius tinnitum, aut lapidem: nam factò ex lapide vulnere vermes gigni solent, à quibus pessimè habet. Equus camelum aded reformidat, vt ne faciem eius intueri sustineat. Elephas furens viso ariete mitescit: & coluber

*I. cones &
lupos edo-
mantia.*

nudum

nudum hominem timet, quem vestitum persequitur. Taurus ferociens si ficui alligetur, conflassit impetus eius. Electrum omnia trahere fertur præter ocimum & quæ oleo sunt perlita, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet. Verumenimvero, de his abundè satis, vel plura fortassis quàm opus fuerit: Nam & præcorum & recentium libri, cum alijs, tum nostri, tota rerum istarum, vt ita dicam, plaustra lectori exhibent. Itaque verbum non amplius addam.

*De mem-
rabilibus
sympathijs
& anti-
pathijs aishâ
scripsit au-
tor.*

A cœli motu & astrorum pulsante vbiq̄ue agitatione & energia, res inferioris naturæ varijs modis ex sympathia affici. Adhæc, certos morbos certis stellis mancipari, vigeniæque earum impulsu surgere, cessante verò cessare: C A P. XVI.

SI cœlestis mundus animæ, terra verò corporis typum & analogiam præse fert, lèque medium vtrique præbet aër animabilem, vt Academicè loquar, siderum influxum quacunque terræ gremium patet transmittens & disseminans: Si in mundi meditullio sita est terra, superiorum omnium corporum vim in se recipiens & admit- tens, tantoque cœli coniugio (aëre paranymp- phum agente) fœcunda & grauida facta, omnia suo tempore parit & educat: Si elementa superiorum corporum diuersitatem, motumque irre- quietum sentiunt: quid mirum si mutationum istarum & agitationum participes quoque fiant res omnes quæ ipsis elementis constant, ac ex illis vitam ducunt, & in terræ gremio aluntur?

*Aër inter
cælum &
terram, ve-
luti para-
nymphus
coniugalis.*

Quis non videt aëre mutato, corpora quæ in eo continentur, itidē mutari, illūmq; ipsum aërem qualis à stellis elaboratus fuerit, ab iisdem corporibus, velint nolint, continuò hauriri, sorberi & excipi? Quis non intuetur quotannis tales esse vini, olei, tritici, fructuum & rerum aliarum prouentus, quales aër, imperante cælo, promouet? Quis hoc negauerit, quod natura docet, agricolæ confitentur, & res ipsa ob oculos ponit? Quis, nisi fuerit talpis cæcutientior, non obseruat annis singulis, singulos fructus & flores simili prouentu nequaquā nobis redire & adesse?

Annis omnibus naturam nõ producere omnia.

Superiore anno 1575, rosarum summa hîc fuit inopia: præfente verò 1576, indicibilis vbertas. Sic anno eodē pyrorum ingens fuit raritas, sequēte verò malorū, aut si me vis familiarit̃s loqui, pomorum: nam malorum, quæ ipse miserrima vidi, popularium & agrestium, indicibilis fuit fœcunditas, & deplorandus prouentus, ob intestina bella, peregrini militis aduentum, fraternas acies, & latentia principum virorum odia, quæ hinc inde & domesticorum & externorum peditum, equitūmq; copias innumeras cogebāt, à quibus & domi & foris nihil tutum esse potuit: ita volente & permittente eo, cui data est omnis potestas in cælo, & terra, necnon imperium summū in homines, regna, reges & principes viros. Sed in viam redimus, fatemurque cum Theophrasto, cælum non agrum producere. Ex quo factū videas, vt annis quibusdā Flora suos partus vbiq; non videat, aut saltē parcè alat, adhæc Pomona, Bacchus, Ceres, & ita de reliquis. Sic armenta quandoque

Vnde fiat vt annis omnibus ealem non prouentiant.

quãdoque laborant & periclitantur: alicubi greges, hîc volucres, alibi pisces, & ita deinceps. Petis vnde id? consule Claud. Ptolem. ex eò statim audies, quòd in rerum generatione & corruptione, formæ inferiores afficiuntur à cœlestibus formis. Prodeunt itaque iam dicta, vt causas alias taceam, à certo peculiarium siderum fœdere, vel odio, aut si maus sympathia & antipathia cum rebus eis mancipatis & addictis: quorum equidem siderum, affectæ res illæ partus esse agnoscuntur, vt antea scripsimus. Hinc nimirum videas certis annis magnam pecudum luem, reliquo animalium grege superstite: aliis porcorum, boum, equorum, canum in rabiem actorum, & similibum. Causa itaque est in sympathia vel antipathia corporum inferiorum cum superioribus, vt in Opusculo de signis & causis sterilitatis ostendemus: Verum enimvero, ne longiores in hac parte simus, quæ doctis omnibus est confessa, concludemus res inferiores, nedum sola hominum corpora, à cœli motu & astrorum agitatione, radiis & impulsu, variis modis affici: râtâque vi sidereum chorum pollere, vt nec temerè, nec ab re, stellarum meatus, naturas & progressus obseruet eruditi & prudentes quique, sed omnium maximè circûspecti medici: laudabili sanè Hippocratis & Galeni imitatione. Qui longo vlu, comite summa rerum cœli doctrina, nouerant multos morbos statis temporibus, volente cœlo & annuete Deo, surgere & cadere: siderumq; vibratu agitatibus humoribus, & nescio quo fermento nouo imbutis, veluti postliminiò recur-

*Res inferiores
res variis
modis afficit
à cœli motu
& astrorum
agitatione.*

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

rere, & viâ ire ac redire. Sic, qui morbo comitiali conuelluntur & corruunt, cum inchoatur Luna, vel impletur, magna parte huic morbo inuoluuntur: cœli statu, vt scribit Levinus Lemnius fere austrino & nubilo, ipsôque Lunæ sidere in his signiferi partibus obambulante, quæ respiciunt membrum in quo delitescit humor, qui morbo causam præbet, & seminarium fouet. Hinc nos epilepticum vnum, cuius morbus cerebro essentialis erat, peculiaribus nobis remediis, citò ac faciliè curauimus, dum Luna per Arietem incederet, & idoneum cœli locum occuparet: fœlicibus stellis sociata, vel ab iisdem auspiciatò recepta & illustrata. Duos præterea alios eadem epilepsia per consentum partium aliarum & sympathiam correptos opportunè liberauimus, purgato corpore & impolitis remediis idoneis, partibus illis vnde aura tererrima. (prima mali labes & origo) eiusque raptus & vibratus velut vaporis & venti cuiusdam frigidioris, per continuatas parteis ad cerebrum tollebatur: maximè Luna versante in signis quæ membris & partibus illis imperabant. Quæ quidem Luna, quantarum sit virium in hæc inferiora, & quàm sedulò ac vigilantè summòque iudicio consulenda, obseruanda & cognoscenda viris medicis, qui seriò & tutò medicinam facturi sunt, ne quæso audire pigeat doctissimum Philosophum, Medicum peritissimum & Mathematicum præstantiss. Cornelium Gemmam Louaniensem, hisce de rebus acurè, & suo more, disertè, ad hunc philosophantem modum.

Morbi epileptici curatio medicinali & astronomicâ.

Lunæ summè obseruandam esse in opere medico.

In medendi arte & medico opere, observationes Lunæ summopere necessarias esse, præstantissimumque usum in rebus multis, nedum medicis, habere.

CAP. XVII.

LVNARIUM periodorum vberimus patet vsus, cum in multis, tum maximè in arte medica: Quod post coniunctionem Lunæ & Solis commodiores fermè sint venæ sectiones, purgationes per urinam atque sudorem, & quæcunque à centro corporis ad eiusdem circumferentiam ducunt, propter motus lunaris analogiam: contra, digrediente Luna ab opposito Solis, magis & vomitus solent succedere, & alui purgatio, si modò & ægri vires, morbi tempus, & utriusque natura vniuersa consentiat: nec interim obliuiscuntur consensus malefici, vel irradiatum siderum loca: Nec dubiū quin & planetæ, vel stellæ cæteræ pari prorsus ratione ad Solem collatæ, vel ad eclipticam, vires vbique particulares conferant. Vnde in rebus naturæ arcana plurima colliguntur: præsertim quæ in dierum criticorum ambiguo lapsu, in excitandis tempestatibus cæli & popularibus morbis, in adhibendis humano corpori salubribus medicamentis exigi consueuerunt. Sed relictis stellis ad Lunam redeo: qua decrescente, lumen minuitur, quò ad aspectum nostrum: augentur tamen & illud idem & virtus, quò ad Lunam ipsam. Vnde robustior est Solis actio in Lunam, & Lunæ in terras: tamen si reflexionis anguli tum sint minores ex Luna in terram: eo quod conuersionis Lunæ ad Solem circa nouilunium semper

*Periodorum
Lunæ vsus
& observa-
tio.*

*Pulchra &
animod-
uersione, ob-
seruatione-
que dignis-
sima.*

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

fit angulus maior. Vnde cùm actio omnis, vel passio per mutuo sibi occurrentes angulos fiat, præsertim ex ea agentis corporis parte, quæ à principio suo sit illustrata, habebunt se quoque similiter & motus gemini in corporibus rerum subditarum, præsertim stirpium & animantium. Nam, cùm anguli reflexionis coguntur, cuncta ab exterioribus introrsum fluctuat magis, fiuntq; robustiora singula. Quod in hybernis temporibus ex nobis innato calido liquet. Cùm anguli disperguntur, fit magis oppositus motus, eneruanturq; vires: quare, & per accessus Lunæ ad Solem, Lunæ influxus est vehementior: per digressus autem, imbecillior multò. Nam & aqua se magis effundit sub plenilunium, sanguis animantium inundat latius, medulla ossium, artorumque versus extrema propagatur. Qualem tamen vibrationem necessitate quadam & languor ilico, & agentis roboris diminutio comitatur: quod simul in mundi rebus quibuslibet est manifestum. Rursus, per accessum Lunæ ad Solem, vel Solis cõuersionem à tropico Capricorni, ad tropicum Cancræ, fit quidam conceptus virium: per oppositos verò recessus vtriusque, fit partus eorum quæ sunt antè concepta: vnde & ratio patet, cur tempus plantandi, serendique, sub decrementa Lunæ magis sit opportunum: quia nimirum conceptus plantarum respondet conceptui Lunæ, & partus partui. Deinde, quia robustiora sunt omnia & vegetiora coacto calido cum humoribus, atque spiritibus versus penetralia, quàm vbi diffusa, vel exhausta propemodum expirant. Nam licet

*Demonstratio-
nes Et
causæ inge-
nossimæ.*

*Quando sit
quomodo
robustiora
siant, tempo-
ra & alia.*

licet semina magis intumeant sub plenilunium, non sit id ipsum adaucta substantia per accessionem alterius, sed explicata potius per rarefactionem quampiam, quæ citò quidè & violento impetu fertur in subiectum patiens, verùm propter agentis extremam dissolutionem, quæ simul & se cõsumit, & ab aduersa rei passibilis actione cõteritur, celeritè exolefcit Itaque, per decrefcentem Lunæ quadraturam, quia virtus seminalis est robustissima, atq; in præcordiis viget, turò interea semen cõmissum terris putrescit atque corrumpitur, extrema sui circumferentia scilicet, qua sese misceat virtuti terre cœliq; , vt per hanc vnionem postea vita influat, sub idem tẽpus quo Luna Soli congressa nouas incipiat soboles parturire. Hæc ad verbum in arte sua cyclognomica

φιλοσοφία τοις, ἰατρὸς τοις, ἔξ ἀστρολογίας τοις ille meus CORNELIUS GEMMA Louaniensis,

CORNELII
GEMMAE
summa &
immortalis
amicitia cõ
Auctore.

hodiernorũ mathematicorũ & medicorum verè Coryphæus. Quẽ iure bono, meũ nominare & possũm & debeo: cũ ille tot præclaris scriptis suis, me suũ palam prædicet: ob mutuam fortasse studiorum, vtinam etiam ingeniorũ, similitudinẽ: quæ, vt inter nos communis habetur, ita mutuam ac immortalẽ amicitiam conciliet oportet: itaque

» Sum mi Gemma, tuus, quando meus esse faceris:

» Mizaldus Gemmae semper amicus ero.

» Semper amicus ero, mihi fidito, Gemma diserte,

» Dum reget æthereus corpora nostra vigor.

» Et si sunt aliquid manes, vt credimus esse,

» Iste meus nulla morte peribit amor.

» Vera loquor, nihil effingens: si mentior autem,

» Summa sit hæc in qua mentior hora mihi.

HARMONIA COELI ET TERRÆ,

A cœlesti harmonia, inferiora quæque harmonicè con-
temperari. & cœlorum munus vsque ad stirpes, ani-
malia ac lapides ex quadam sympathia, ut monstra-
tum fuit, descendere. CAP. XVIII.

COELVM concentu, motionúmque concin-
nitate plenum esse, antea ostendimus: Dein-
de, ut scribit Proclus, numina nobis superiora
harmonia cœlitus procedentis participia sunt:
Post hæc, hominum vita rectè disposita, morum
consonantiam actionúmque cōcinnitatem inde
suscipit. Eorundémque cœlorum munus vsque
ad bruta, plantasque ac lapides descendit: nam
hæc quoque dictæ harmonia, naturaliter sunt
capacia & participia. Superi etenim harmonica
ratione mundana omnia continent atque perfici-
unt, & se inuicem ad mundum contemperan-
dum accommodât. Quod dum priscis Ægyptio-
rum sacerdotibus, & Assyriorum magis (hoc est
sapiētibus) perspectum esset, dum in rebus mun-
di inferioris cœlestium harmoniam considera-
rent, dum in sublunariis materiis sympathiam
quandam, & ut ita loquar, compassionem, assen-
sum & cognationem aliorum ad alia, & manife-
storum ad vires occultas inuenirent ac observa-
rent: in summa, dum omnia esse in omnibus in-
telligerent, sacram quandam scientiam & occul-
tam mysticámque philosophiam condiderunt,
quam Naturæ magiam nuncuparūt. Animaduer-
terunt enim in infimis suprema latitare, & in su-
premis infima: In cœlo quidem terrena, modo
cœlesti, in terra verò cœlestia, sed modo terrena.

*Harm:onia
cœlestis ple-
na esse om-
nia.*

*Ægyptij sa-
cerdotes &
Assyriorum
Magi.*

*Priscorum
magia natu-
ra, seu na-
turalis.*

Nam

Nam vnde putamus plantas illas quas heliotropas nominant, id est solisequas, ad Solis motum versus ipsummet Solem moueri & conuerti, & selenetropas, seu Lunisequas, ad Lunam? Sanè cuncta precantur, hymnósque concinunt ad sui ordinis duces: sed alia quidem intellectuali modo, alia rationali, alia naturali, alia verò sensibili. Itaque, solisequa quæuis quomodocunque possunt mouentur ad Solem: ac si quis posset audire pulsationem ab eis in aëre, vt antea scripsimus, circuitu factam, profectò illum quendam eiusmodi sonum erga regem suum compositum animaduerneret, qualemcumque possunt plantæ aut res aliæ solares conficere. Quamobrem, in terra quidè licet aspicere Solem, Lunam & astra alia, sed pro qualitate terrena: in cælo autem, plantas, lapides & animalia, pro cælesti natura. Quæ quidem veteres contemplati, aliis cælestiù vireis, aliis terrenorum adhibuerunt. Vnde virtutes diuinas in locum inferiorem ob quandam similitudinem deduxerunt: Ipsa etenim similitudo sufficiens causa est ad res singulas inuicem ligandas. Si quis enim cānabim, vt tradit Proclus, calefaciat, deinde subigat lucernæ proximæ, etiã si non tangat, videbit subitò accensam cannabinam stupam, quamuis non teigerit ignem, accensionemque desuper ad inferiora descendere. Cō-

*In infimis
suprema
esse, & in
summis in-
fima.*

*Pulcherrō-
paratio pro
sympathia
superiorum
& inferiorum.*

*Solares ar-
bores ali-
quot.*

*Autoris PA-
RADOXA
verum cæli.*

id quod potest capere: accensionem denique cā-
nabis, materialium illustrationi, quæ deinde sur-
sum feruntur instar accensæ cānabis ob quandam
feminis diuini participationem. Vt autem sum-
matim dicam, alia ad motum Solis reuoluuntur,
sicuti plantæ quas antea enumerauimus, & inde
mirabiles virtutes à Sole excipiunt: alia figuram
solarium radiorum imitantur, vt palma & dacty-
lus; alia igneam Solis naturam, vt laurus: alia
aliud quiddam &c. Quod & Lunæ, & planetis,
astrisque reliquis pro tua prudentia prudenter
aptabis, ne tibi sim repetendo molestus, & ma-
num de harmonica hac cæli & terræ tabula tan-
dem rollam: calamum, aut, si mauis, penicillum
translaturus ad depingenda & tibi transcribenda
rerum cæli PARADOXA non iniucunda nec
inutilia. Id quod libentius facturum sum, si ista li-
benter acceperis & boni consulueris.

F I N I S.

ERASMI ROTERODAMI,
De varia rerum omnis generis
Sympathia & Antipathia,
Dialogus pulcher &
cruditus.

EPHORINVS, IOANNES.

EPHOR.

SÆPENVMERO mecum admirari
soleo, quem Deum in consilium
adhibuerit Natura, quum in omni
rerum genere misceret amicitias &
inimicitias quasdam arcanas, nec
vllis causis euidētibus probabiles,
nisi quòd hoc spectaculo videtur fuisse delecta-
ta: quemadmodum nos ex commissis gallis &
coturnicibus voluptatē capimus. IOAN. Nondū
fatis percipio quid velis dicere. EPHOR. Dicam
igitur, si vis, crassiore Minerua. Scis serpentium
genus inimicum esse homini. IOAN. Scio verum
inter illos & nos esse dissidium & irrecōciliabile,
futurūque donec meminerimus inauspicati il-
lius pomi. EPHOR. Nosti lacertā? IOAN. Quidni?
EPHOR. Italia magnas habet & virides: hoc ani-
mal naturā & homini amicum est, & serpenti-
bus inimicum. IOAN. Vnde hoc deprehenditur?

*Serpentes
inimicos es-
se homini,
Lacertae è
contrario.*

*Mira lacer-
tarum sym-
pathia &
amicitia cū
hominibus.*

EPHOR. Vbicunq̄ prospicit homo, ibi congregantur lacertæ, obliquo capite diu contemplantæ hominis faciem: si expuas, lambūt spurū ore redditum: vidi & puerorum mictum exorbentes. Quin & puerorum manibus tractantur impunè, atque etiam læduntur nonnunquam, & admotæ ori gaudent saliuam lambere. Cæterum, si comprehensæ committantur inter se, dictu mirum quàm sæuiant in sese, nec tamen appetunt committentem. Si quis in agris ambulet per viam cauam, nunc hinc, nunc illinc strepitu dimoti rubi admōnent hominem: insuetus crederet serpētem esse, vbi dispexeris, lacertæ sunt obliquato capite contemplantæ, donec consistas: si pergas, sequentes rursus aliud agentem admōnent: dices ludere, vehementerque delectari hominis aspectu. IOAN. Mira narras. EPHOR. Quodam die vidi prægrandem & mirè viridem in ostio caui decertantem cum serpente. Primū mirabamur quid esset. Italus admonebat in antro esse hostem: paulò post, venit ad nos lacerta velut ostendens sua vulnera ac remedium flagitans, at se tantū non tangi patiebatur. Quoties autem restabamus, restabat & illa nos contemplans. Serpens alterum latus ei penè erofetat, & ex viridi rubrum fecerat. IOAN. Mihi, si adfuissem, libuisset vlcisci lacertæ vicē. EPHOR. At ille iam se in profundū antrum abdiderat: post aliquot tamen dies pauimus oculos nostros vindicta. IOAN.

*Perniciale
odiū lacer-
tarū in ser-
penes.*

Gaudeo profecto: sed quo pacto? EPHOR. Fortè inambulabamus per eundem locum: serpens è fonte vicino biberat, erat enim æstus prodigio-
sus

sus, adedò vt nos quoque periclitaremur aquæ
 inopia. Commodùm occurrit ex agro puer natus
 annos ttedecim, vel circiter, eius domus filius in
 quatum metu pestilentix rusticabatur, gestans
 rastrum, quo fœnum demessum conuertunt
 agricolæ. Is, vt serpentem vidit, exclamat. IOAN.
 Metu fortasse. EPHOR. Nequaquam, imo gau-
 dio, velut insultans deprehenso hoste: ferit ra-
 stro: serpens se contrahit, ille non facit ferendi
 firæm, donec contrito capite serpens in longum
 porrigitur: Nam hoc non faciunt nisi mortui. In-
 de est apologus quem frequenter audisti de can-
 cro, qui serpentem hospitem occidit: vbi porre-
 ctum videt, sic(inquit) viuùm incedere oportuit.
 IOAN. O factum bene? Quid tum? EPH. Puer
 arreptum rastro suspendit è frutice supra antrû:
 ibi diebus aliquot vidimus frôdes sanie eius tin-
 ctas. Ruris huius agricolæ pro comperto aliud
 quiddam mirabile nobis referebât. Rustici non-
 nunquam fessî obdormiunt in agro, nonnunquã
 habêt vrceum lactis, in cibi simul & potus vsu:
 Serpentes summopere lacte capiuntur, itaque
 non raro fit, vt in vas illabâtur: ei malo paratum
 habent remedium rustici. IOAN. Quod, obse-
 cro? EPHOR. Summû os testæ vrcei allio circû-
 linunt: is odor deterret serpentes. IOAN. Quid
 igitur sensit Horatius, cùm scriberet allium ve-
 nenum cicutis nocentius, cum sit remedium?
 EPHOR. Sed audi quod est durius. Interdû clã-
 culum adrepentes, in os dormientis patens sese
 comiciunt, & in stomachum deuoluunt. IOAN.
 An non protinus exanimatur homo talem na-

*Serpentes nō
 nisi dū mo-
 riuntur in
 longum por-
 rigit.*

*Serpentes la-
 cte summo-
 pere dele-
 ctari, &
 alij odore
 deterrari.*

Etus hospitem? EPHOR. Non, sed afflictissimè
viuit: nec est vllua mali leuamen, nisi vt lacte,
aliisque serpentis gratissimis cibis alatur hospes.

IOAN. Nihilne remedii aduersus tantum malit?

EPHOR. Comès sum affatim allium. IOAN. Nò
miram igitur, si messorum gaudèr allio. EPH. Me-
detur etiam de lassatis labore & æstu. Verùm, in
hoc discrimine non rarò lacerta, quanuis pusilla,

*A serpentiū
insidiis. La-
cerat ut tuera
hamiles.*

seruat hominem. IOAN. Quì potest? EPH. Vbi
sensit serpentem insidiari, circūcurfat per collum
& faciem hominis, nec finem facit donec pruritu
pedum excitetur. Porro, qui expergiscitur, con-
specta è propinquo lacerta, mox intelligit ho-
stem alicubi esse in insidiis, ac circūspiciens de-
prehendit. IOAN. Mira naturæ vis. EPH. Iam

*Crocodyli
adsum ad
merito hu-
manos.*

nullum est animal inimicius homini quàm cro-
codilus: qui sæpenumero toros homines de-
norat, & arte malitiam adiuuat, aqua hausta
femitas lubricans quibus descendunt ad Nilum
aquam hausturi, quò lapsos deuoret. Neque te
fugit delphinum, etiam in diuerso elemento
natum, *δελφίνου* esse. IOAN. Audiui fabulam

de adamato puero celebrem, celebriorem autem
de Arione. EPHOR. Quin & in venatu mugilum
piscatores delphinorum ministerio, vice canum
vtuntur, qui accepta prædæ portiuncula re-
cedunt. In naui verò frequenter nauigantibus
apparent gaudio gestientes, & in summis vndis
lulitantes: interdum adnantes ad nauim, non-
nunquam & tensa vela transilientes: aded dele-

*Delphinus
hominū stu-
diosus, cro-*

ctantur hominum consuetudine. Verùm, vt ho-
minum est studiosus delphinus, ita crocodilo
capi-

capitalis est hostis. Egreditur mare, & in Nilū in quo regnat crocodilus audeat venire congressurus cum belua, dentibus, unguibus & squamis, ferro etiam impenetrabilibus, armata, ipse nec ad mortuum satis instructus, quippe os habens ad pectus vergens: sed impetu fertur in hostem, ac illi iam proximus, repente submittit se se, erectisque in tergo pinnis mollia ventris proscindit, parte alia inuulnerabili. IOAN. Mirum est quodque animal statim agnoscere hostem suum, etiam nunquam antea visum, scireque & cur imperatur, & quā ledi, aut sese tueri possit, quum hoc homini sit negatum: qui ne regulum quidem horret, nisi & admonitus, malove doctus. EPH. Aspīs homini venenum est immedicabile: cum hac belligeratur ichneumon: idem exitialis hostis crocodilo. Similis affectus est elephantis erga hominem: nam & viatorē simpliciter errantem clementer in viā reducant, & agnoscūt, amantque doctorem suum. Feruntur & exempla deuoti amoris erga certos homines. Siquidem vnus admauit in Ægypto mulierculam corollas vendentem, Aristophani grammatico charā. Alius Menādrum Syracusanum adolescentem sic amauit, vt desiderium illius quoties non videret, inedia restatus sit. Sed ne hæc, quæ plurima commemorantur, referre pergamus, cū Bocchus rex in triginta quosdam sœuire decreuisset, eos totidem elephantis obiecit stipibus alligatos. Cūmq; immissi essent qui inter elephantos procurstantes eos lacesserent, nunquam efficere potuerunt, vt se regis crudelitatis ministros præberent. Atque

crocodilo hostis
10, 11, 12

Mirus affectus
elephantis
tu erga hominem.

Elephantis bellum exitiale cum draconibus indicis. huic animanti *βελανδραπρον* bellum exitiale est cum draconibus Indicis qui feruntur esse maximi, vt frequenter in pugna pereat vterque. Porro, draco inimicus est homini, etiam non laceffitus. Simile diffidium est aquilæ cum draconibus minoribus, cùm homini illa sit innoxia: imò cùm feratur etiã ignes amatorios sentire erga certas puellas. Eidem ani bellum internecinum est cum Cyminde, id est nocturno accipitre. Elephãtus odit etiam murem animal homini quoque molestũ, eoque abhorret à pabulo in quo murem conspexerit: nec causa liquet cur oderit. Nam hirudinẽ meritò horrèt elephantis, quòd ea in potu hausta grauissimè discrucientur. Iam vix vllum animal amicius homini quàm canis, nec inimicius quàm lupus, vt quod aspectu quoque vocem adimat: & inter hæc summa discordia est, quemadmodũ ouium generi lupus infestissimus. Quod totum pendet à prouidentia hominum, quorum præcipua cura est tueri animal innoxium, & alẽdo homini natum. In lupum verò, velut in publicum humani generis hostem armantur omnes, præcipuè canum commilitio: quæ res etiam prouerbio fecit locum, non magis parcemus quàm lupis. Lepus marinus immedicabile homini est venenum, si quis imprudens gustauerit: at rursus hominis contactus mors est lepori. Panthera sæua est in hominem, & tamen adedò terretur ab hyæna, vt ne congredi quidem sustineat. Hinc narrãt, si quis quid secum gestet de corio hyænæ, à panthera non appeti: tam sagax est naturæ sensus. Addunt & illud, si pelles vtriusque beluæ suspen-

suspendas inuicem ex aduerso, panthericæ pilos defluere. Araneus homini domesticum est animal, exitiale verò serpenti: adèd vt fortè conspiciatus sub arbore serpentem apriçantem, filo se libret, & aculeum mediæ infigat fronti, tam acri vulnere vt serpens dolore rosans sese in gyrum, tandem emoriatur. Accepi ab his qui spectarunt, simile dissidium esse araneo cum bufonibus, sed bufonem ictum sibi plâtaginè admorsa mederi. Audies fabulam Britannicam: Scis illic conclauium solum consterni scirpis virentibus. Monachus quidam fasciculos aliquot scirporum in cubiculum congelerat, sparsurus dum esset commodû. Is cum à prandio supinus dormiret, bufo ingens eiepsit, & os dormientis obsedit, infixis superno atque inferno labro quatuor pedibus: detrahente bufonem certa mors erat, non amoueri, quiddam erat morte crudelius. Nonnulli suaserunt, vt monachus ad fenestram deferretur supinus, in qua ingens araneus habebat telam. Mox araneus hoste conspecto, filo se librat & bufoni spiculum infigit, tum demum se in propriam telam recipit: intumuit bufo, sed non est auulsus. Repetitur ab araneo, magis intumuit, sed vixit: teruò ictus abduxit pedes, ac mortuus decidit: hanc gratiam araneus retulit hospiti suo.

I O A N. Mira narras. E P H O R. Addam quod non legi, sed his oculis ipse conspexi: Simius supra modum horret testudinem; huius rei quidâ dedit nobis specimen Romæ. Pueri suo in verricè imposuit testudinem & pileo contexit, dein produxit ad simium, Illico simius gaudens insiliit in

*Araneus
serpentiho-
ris exitia-
lus.*

*Mira de mo-
nacho, bu-
fone & a-
ranco.*

*Simij et tes-
tudinis hi-
storia pul-
cherrima.*

humeros pueri venaturus pediculos, sublato pileo reperit testudinem: mirum erat spectaculū quanto cum hōrrore resilierit bestia, quā expauerit, quā timidē respexerit an sequeretur testudo. Additū est aliud specimen: alligauimus testudinem catenæ à quā reuinctus erat simius, vt effugere non posset, quin saltem aspiceret: incredibile dictu quā opere fuerit discruciatu: tātū nō metu exanimabatur, interdum auersus posterioribus pedibus depellere tentauit hærentē bestiam: tandem quidquid erat in aluo aut vesica oneris deiecit. Sequuta est pauore febris, vt nobis fuerit soluendus à catēna, & aqua vino temperata refocillādu. I O A N. Atqui nihil est quod à testudine sibi metuat simius. E P H O R. Fortassis aliquid est quod nos fugit, naturæ cognitum: Nam cur acanthis oderit asinum causa in promptu est, quod ille se affricat spinis in quibus nidulatur auicula, & flores eius depascitur. I O A N. Sed quā tandem in re acanthis lædit asinum? E P H O R. Rostro fodit illius vlcera fustibus & oneribus facta, pūngit & mollia narium. Potest item & aliquid causæ diuinari cur inter vulpes & miluios mutua est simultas: quod auis rapax alterius catulis insidietur: Fortasse vulpes vicissim illius pullis: quæ causa dissidij est inter forices & ardeolas. Eadem ferè ratio est inter æsalona paruam auiculam & coruum: nam æsalona oua coruorum frangit: Eadem infestatur à vulpibus, & vicissim illas etiam infestat, catulos earum vellicans. Quod vbi viderint cotui, vulpibus, velut aduersus cōmūnem hostem, suppetias

Acanthis auicula, & asinus.

Vulpes & miluij, forices & ardeole: æsalon & coruus.

rias ferunt. At vix diuinare liceat, quam ob causam inter se oderint olores & aquitæ, coruus & chlorio, cornix & noctua, aquila & trochilus: nisi hoc malè habet aquilam, quòd ille rex auium vocetur. Cur malè conuenit cum noctua cæteris minoribus auibus, mustelæ cum cornice, turturum cum pyrali, ichneumonibus & vespiis cum phalangis, araneis cū anatibus & gauis, harpæ cum triorche accipitre, thoibus cum leonibus. Præterea, cur sorices formicosam horreant arborem. & inter aquatilia quam ob causam mugil & lepus mutuo odio flagrant, sicut conger & murena caudas inter se prærodentes. Polypum intantum horret locusta piscis, vt si eum iuxta viderit, metu emoriatur. Sic quædam animantia mirè iungit arcanus quidam benevolentia affectus, veluti pauones columbis, rurtures cum plittacis, merulas cum turdis, cornices cum ardeolis, quæ sibi vicissim auxiliantur aduersus vulpium genus, harpam & miluium aduersus triorchyn communem hostem. Balenis musculus piscis exiguus prænatans monstrat viam: nec apparet quam ob rem illi velit inseruire. Nā quòd crocodilus fauces porrigit trochylo auiculae, amicitia dici non potest: cum vtrūque animal suo ducatur comodo: crocodilus gaudet sibi purgari dentes & icabendi voluptatem amplectitur: auicula cibum quærni, vescens piscium reliquiis inter dentes hærentibus. Consimili ratione coruus inequitat docto suis. Inter florum autem & ægithum tam pertinax est odium, vt negēt sanguinem illorum posse miteri. Quemadmodum narrant aliarum

*Quarūdam
bestiarum,
auium, &
piscium odia
& anti-
thia.*

*Quarūda
animantia ar-
cano bene-
volentia af-
fectu iungi.*

auium pennas absumi, si aquilinis misceantur. *Accipiter, columba, & tinnunculus.* Accipiter est infestus columbino generi, sed columbas defendit tinnunculus: cuius cōspectum & vocem inuim in modum horret accipiter, nec hoc latet columbas: nam vbicunque tinnunculus reconditus est, ab ea sede non migrant fiducia prorektoris. Quis causam coniciat, cur aut bene velit generi columbino tinnunculus, aut cur tinnunculum horreat accipiter? Atque, vt interdū animalculum minimum præsidio est ingenri beluæ, ita cōtra à minutissimis exitium est maximis.

Pisciculus scorpionis effigie et thynnus, adhaerens leo & gallinæ gallinæ.

Est pisciculus scorpionis effigie, magnitudine aranei piscis. Is sub pinna affigit sese aculeo, thynnus interdum magnitudinem delphini superantibus, tanto dolore, vt nonnunquam in naues insiliat: idem facit mugilibus. Quid est quoddam leo animal cunctis tremendum expauescat galli gallinæ cantum? IOAN. Ne sim in hoc conuiuio prorsus asymbolus, referam quod his oculis olim vidi in ædibus Thomæ Mori, tunc regni Angliæ Cæcellarij, hoc est iudicis primarij. Alebat domi simiū prægrandem, tum fortè quò reualesceret à vulnere, solutus obambulare sinebatur. In extremo horti erant inclusi cuniculi quibus insidiabatur mustela. Id simius quietus & ociosus spectabat, donec videret cuniculis nihil esse periculi. Cæterum, posteaquam mustela labefactasset caueam à muto reuulsam, iamque periculum esset ne cuniculi à tergo nudati prædæ essent hosti, accurrit, & conscensa trabe quadam caueam retraxit in locum pristinum, tanta arte, vt homo non posset dexterius. Ex quo perspicuū hoc animantium

Pulchra historia de simio, mustela & cuniculis.

genus simiis esse charum. Ipsi cuniculi non intel-
 ligebant suum periculū, sed hostē per cancellos
 osculabantur. Simius opitulatus est periclitanti
 simplicitari. EPH. Omnibus catulis minoribus
 delectantur simij, gaudētque fouere sinu &
 complecti. Sed pius ille simius dignus erat ali-
 quo pietatis prāmio. IOAN. Habuit. EPH. Quod?
 IOAN. Reperit illic frustū panis, à pueris, vt opi-
 nor, proiectū, id arreprum comedit. EPH. Verūm
 mihi videtur mirabilius hoc genus *μικροδίας &*
αντιπαθίας, sic enim Græci vocant amicitiae & ini-
 micitiae naturales affectus, etiam in rebus anima
 aut certè sensu carentibus deprehendi. Omitto
 iam dicere de fraxino, cuius nec vmbra quanuis
 in longum porrectam ferunt serpentes: aded vt
 si locum in gyrum circumdas igni, serpens citiùs
 in flammam eat, quàm ad arborem fugiat. Nam
 huius generis exēpla sunt innumera. Erucæ cum
 mēbranis inclusæ, occulto naturæ opificio trās-
 figurantur in papiliones, ac mortuis simillimæ
 videntur, nec ad contactum quidem sese mouēt,
 nisi transeunte araneo: hominis prementis non
 sentiunt digitum, & senriunt leuissimi animantis
 leuiter incedētis pedes: ibi demum viuit. IOAN.
 Isti non omnino dissimile est, quod narrant de
 ferro cæsis, ad quos, si cæteri accedant, nihil ac-
 cidere noui: sin is qui necauit, cōtinuò profluere
 sanguinem velut ex recenti vulnere: Atque hoc
 indicio ferunt frequēter proditum cædis autorē.
 EPHOR. Nec est vanū quod audisti. Sed ne per-
 sequamur fabulas Democriticas, nōne cōperi-
 mus experimentis tantū esse dissensionis inter

Mirabilis
 antipathia
 est odium
 serpentium
 cū fraxino
 vmbra.

Erucæ &
 araneis.

Quercu,
olea, iug. a.,
vini, Et
brassica.

Brassica, cy-
clami. m.,
strigatum,
et. ut. uti-
num, oleu,
ca. x, argē-
tum. vini,
adama. c.
hircinus. san-
guis.

Catalogus
aquarum
nonnullarū.
qua mixtu-
ram aliarū
refugiunt.

quercum & oleum, ut utraque in alterius scrobe
posita emoriatur? Quercui autem tam malè co-
uenire cum iuglande, ut in propinquo posita ex-
tinguatur: tamen iuglans cunctis propè satis &
arboribus noxia est. Rursus cum vitis clauiculis
suis omnia complecti soleat, solam brassicam re-
fugit, & perinde quasi sentiat, in diuersam par-
tem sese vertit. Quid admonet vitem hostem esse
in propinquo? Est enim brassicæ succus vino cō-
trarius, eoque solent edi brassicæ aduersus ebrie-
tatem. Nec illi etiam deest suus hostis: siquidem
opposita cyclamino & origano exarescit. Similis
affectus est inter cicutam & vinum: cicuta homi-
ni venenum est, cicutæ vinum. Oleum soli calci
miscetur, cum utraque res pariter oderit aquam.
Pix oleum attrahit, cum utrumque sit pingue.
Argento viuo innatant omnia, auro excepto:
nam id ad se solùm trahit & complectitur. Quis
ille naturæ sensus, ut adamas quamlibet duris
resistens, sanguine hircino mollescat? Sed harū
rerum, quæ sunt innumeræ, consideratio ad rei
medicæ professores pertinet. Quænam est illa vis
vel amicitiæ, vel dissidij inter chalybem & ma-
gnetem, ut materia natura grauis ad lapidem cur-
rat & inhæreat, velut osculo, & ab eodem citra
contactum refugiat? Iam quum aqua se facile
miscet rebus omnibus, maximè sibi, tamen sunt
quæ velut odio mutuo mixturam refugiunt: velut
amnis qui in Fucinum lacū inuectus supermeat,
in Larium Addua, in Verbanum Ticinus, in Pe-
nacum Mincius, in Seuinum Olhus, in Lemanū
Rhodanus: è quibus nonnulli multorum milium
transitu

transitu hospitales suas aquas tantum, nec largiores quam intulere euehunt. Tigris influit in lacum Arethusam, ac per eum, velut hospes, fertur, sic ut nec color, nec pisces, nec aquarum natura misceatur. Adhæc, cum cætera ferè flumina properent in mare procurrere, quædam tamen velut exola mare, prius quam eò perueniant, abduunt sese in terram. Simile quiddam videmus & in ventis. Auster homini pestilens est, huic contrarius Boreas salubris: alter nubes cõtrahit, alter dissipat. Iam si qua fides Astrologis, sunt & sideribus quidam amicitia & inimicitia affectus. Quædam amica homini, quædam infesta. Rursus, sunt quæ homini aduersus nocentium vim opitulantur. Ad eò nihil est in vlla naturæ parte quod non per hæc dissidia, concordiasque & noxam & remediũ homini suppeditet. I O A N. Fortasse & ultra cælos quiddam deprehendere liceat. Etenim si Magis credimus, vnumquemque mortalium duo comitantur geni, alter amicus, alter malevolus. E P H O R. Nobis, amice, satis est ad cælum vsque peruenisse, etiam si non hoc quoque septum transfiliamus. Redeamus ad boves & equos. I O A N. Næ tu præclarum facis salutum. E P H O R. Illud nobis magis admirandum est. quòd in eadem prorsus animantium specie deprehēdamus amoris & odij vestigia, nulla euidente causa. Sic enim nobis persuadere conatur equisones & bubulci, in iisdem pascuis, aut eodem stabulo, bos bouem vnũ, & equus equum gaudet habere vicinum, qui alium non terat. Equidem arbitror similes esse in omni animantiũ

*Sideribus
amicitia &
inimicitia
affectus
quosdã in-
esse.*

*In eadem
animantiũ
specie, amo-
ris & odij
vestigia in-
esse.*

genere, præter sexus fauorem. Sed in nullo genere euidentiùs, quàm in homine: Siquidem in plurimis manifestum est, quod de suo in Volusium affectu ita proniteretur Catullus,

» Non amo te, Volusi, nec possim dicere quare:

» Hoc tantùm possim dicere, non amo te.

Verùm, in adultis fortassè diuinet alius aliã causam: in pueris qui solo naturæ sensu ducuntur, quid est illud quòd sic hunc illi tanto amore conciliat, rursus alium ab hoc tanto dissidio separet? Ipse quum puer essem natus annos, plus minùs, octo incidi in quẽdam meæ ætatis, aut fortassis anno maiorem, prodigiõse vanitatis: adedò vt ad omnem occasionẽ ex tempore môstrosa quædam confingeret. Occutrebatur mulier, vides, inquit, hãc? video: cum hac decies concubui. Trãsibamus ponticulum angustum iuxta molam: vbi vidit me horrescentem ad conspectum aquæ ob profunditatem nigrantis, in hãc, inquit, aquam aliquando prolapsus sum. Quid ais? Illic reperi cadaver hominis accinctũ crumena, in qua erant annulli tres. Cùm nullus esset mentiendi finis, sic puer horruì puerum illum, vt viperam minùs: nulla certè ratione, cùm talibus mendaciis alij delectarentur, sed tantùm arcano naturæ sensu. Neque verò id fuit temporarium, imò & hodie sic horreo vanos, vt conspectis illis sentiam totum corporis habitum commoueri. Tale quiddam in Achille notat Homerus, cùm profiteretur mendaces sibi æquè odiosos atque ipsas inferorum pottas. Hoc ingenio cùm natus sim, tamen hoc, contrà, fato natus videor, vt per omnem vitam

*Mira histò-
ria produ-
giosa vani-
tatis pueri
cuiusdam.*